

Lovforslag nr. L 27. Fremsat den 9. oktober 2008 af kirkeministeren (Birthe Rønn Hornbech)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, lov om folkekirkens økonomi og forskellige andre love

(Effektivisering af folkekirkens økonomi og administration samt udvidet adgang til kirkelig betjening m.v.)

§ 1

I lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, som ændret ved § 2 i lov nr. 941 af 20. december 1999, foretages følgende ændring:

1. § 7 affattes således:

»§ 7. Et medlem af folkekirken, der ikke hører til sognemenigheden, men som har en særlig tilknytning til denne, har ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke. Særlig tilknytning foreligger blandt andet, hvis medlemmet

- 1) tidligere har haft bopæl i sognet,
- 2) har nære pårørende, der bor i sognet, eller
- 3) for så vidt angår begravelse eller bisættelse har forældre, ægtefælle eller børn, der er begravet på en kirkegård i sognet.

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke.

Stk. 3. Præstens afgørelse efter stk. 1 kan indbringes for biskoppen. Biskoppens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.«

§ 2

I lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 6 af 3. januar 2007, foretages følgende ændringer:

1. I § 8, stk. 1, og § 9, stk. 1, ændres »sogne- eller distriktskirken« til: »sognekirken«.

2. I § 11 udgår »eller sognedistrikt«.

3. I § 14, stk. 1, nr. 1, udgår »eller sognedistriktet«.

§ 3

I lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, jf. lovbekendtgørelse nr. 7 af 3. januar 2007, foretages følgende ændringer:

1. § 12, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Ved godkendelsen af vedtægter skal provstiudvalget sikre ensartede takster inden for samme ligningsområde, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Provstiudvalget kan efterfølgende efter forhandling med menighedsrådet tage initiativ til at ændre tidligere godkendte vedtægters takstbestemmelser.«

2. § 12, stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Provstiudvalget sender genpart af de fastsatte vedtægter og vedtægtsændringer til stiftsadministrationen.«

3. I § 12 indsættes som stk. 5:

»Stk. 5. Kirkeministeren kan fastsætte regler om beregning af kirkegårds- og krematorietakster.«

4. § 14 affattes således:

»§ 14. Sognets beboere har ret til at blive begravet på kirkegården i det sogn, hvor de bor.

Stk. 2. Udensogsboende, som har en særlig tilknytning til sognet, ligestilles med inden-sogsboende. Særlig tilknytning foreligger, hvis den udensogsboende

- 1) tidligere har haft bopæl i sognet,
- 2) har nære pårørende, der bor i sognet, eller
- 3) har forældre, ægtefælle eller børn, der er begravet på en kirkegård i sognet.

Stk. 3. Andre udensogsboende end dem, der er nævnt i stk. 2, har ligeledes adgang til at blive begravet på kirkegården. Menighedsrådet kan dog afvise dette, hvis det er nødvendigt ud fra hensynet til den nuværende eller fremtidige betjening af sognets egne beboere.«

§ 4

I lov om folkekirken økonomi, jf. lovbe- kendtgørelse nr. 609 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

1. Overalt i loven ændres »kirke- og præste- gårdskassens« til: »kirkekassens«, »kirke- og præstegårdskasserne« til: »kirkekasserne«, »kirke- og præstegårdskasser« til: »kirkekasser«, »kirke- og præstegårdskassernes« til: »kirkekas- sernes« og »kirke- og præstegårdskassen« til: »kirkekassen«.

2. *Overskriften* til kapitel 1 affattes således:

»Kirkekassen«

3. § 1, stk. 2 og 3, ophæves.

4. § 2 affattes således:

»§ 2. Menighedsrådet kan af kirkekassen af- holde udgifter vedrørende

- 1) sognets kirkelige virksomhed,
- 2) sognets begravelsesvæsen,
- 3) indtægtsdækket virksomhed, som udøves i tilknytning til sognets kirkelige virksomhed og begravelsesvæsen, jf. nr. 1 og 2,
- 4) fremme af det kirkelige liv i provstiet,
- 5) kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed,
- 6) den kirkelige betjening af folkekirken med- lemmer i udlandet, og
- 7) personregistrering.

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om menighedsrådets afholdelse af udgif- ter.«

5. § 3, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Renter, udbytte m.v. af kirkens kapita- ler samt leje- og driftsindtægter fra præsteembe- dets faste ejendomme indgår i kirkekassen.«

6. *Overskriften* til kapitel 1 a affattes således:

»Budgetlægning for kirkekasserne«

7. § 4, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Hvor der er flere menighedsråd i et pa- storat, udarbejdes budgetbidraget og eventuelle ønsker om yderligere driftsudgifter og bevilling- er til anlæg for præsteembedets faste ejendomme på et fællesmøde mellem menighedsrådene. Menighedsrådene indhenter til brug for fælles- mødet en udtalelse fra præstegårdsudvalget. På fællesmødet træffes beslutning om budgetbidra- get for præsteembedets faste ejendomme ved stemmeflertal.«

8. § 7, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Provstiudvalget fastsætter rammebe- villingen for driftsudgifter og bevilling for anlægsudgifter for præsteembedets faste ejendomme, hvor der er flere menighedsråd.«

9. § 7, stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Menighedsrådene fastsætter budgettet inden for den rammebevilling og bevilling til anlægsudgifter for præsteembedets faste ejendomme, som provstiudvalget har fastsat, jf. stk. 2. Menighedsrådene indhenter til brug for fælles- mødet en udtalelse fra præstegårdsudvalget. På fællesmødet træffes beslutning om budgetbidra- get for præsteembedets faste ejendomme ved stemmeflertal.«

10. § 7 a, stk. 2, 3. pkt., ophæves, og i stedet ind- sættes:

»Reserven kan anvendes til dækning af ufor- udsete udgifter i ligningsområdet. Provstiudval- get kan af reserven yde et likviditetslån med en løbetid på maksimalt 12 måneder. Provstiudval- get fastsætter betingelserne for likviditetslånet.«

11. § 9, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

12. I § 9, stk. 1, 3. pkt., der bliver 2. pkt., ændres »regnskaberne« til: »regnskabs« og »regn- skaberne« til: »regnskabet«.

13. I § 11, stk. 1, ændres »stk. 3-5« til: »stk. 3-6«.

14. I § 11, stk. 3, udgår », præstegårds-«.

15. I § 17 b, stk. 7, 2. pkt., udgår », en præstegårdskasse«.

16. I § 17 g indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:
»Stk. 3. Udgifter til særlige revisionsarbejder vedrørende de lokale kirkelige kasser ud over dem, der dækkes efter § 11, stk. 1, nr. 7, udredes af provstiudvalgskassen.«

Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

17. § 18, stk. 5, 2. pkt., ophæves.

18. Efter § 21 indsættes:

»§ 21 a. Præsteembedets kapitaler overføres til kirke- og præsteembedekapitalen i det pågældende sogn. Hvis et præsteembede omfatter flere sogne, fordeles præsteembedets kapital på kirke- og præsteembedekapitalen forholdsmæssigt efter antallet af medlemmer af folkekirken i de pågældende sogne. Den samme fordeling finder anvendelse ved salg af præsteembedets faste ejendom.

§ 21 b. Til kirke- og præsteembedekapitalen, jf. § 21 a, indbetales provenu, der er fremkommet ved salg eller anden afståelse af rettigheder.

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte regler om udbetaling af kirke- og præsteembedekapitalen bortset fra gravstedskapitaler.«

19. Efter § 24 indsættes:

»§ 25. Kirkeministeren kan fastsætte regler om fælles standarder for og udveksling af data mellem de it-systemer, der anvendes i folkekirken.«

§ 5

I lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 8 af 3. januar 2007, foretages følgende ændring:

1. I § 19, 2. pkt., udgår »(præstegårdskassen)«.

§ 6

I lov om menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 611 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

1. I § 1, stk. 1, udgår »eller kirke-distriktets«.

2. I § 1 ophæves stk. 3.

Stk. 4-6 bliver herefter stk. 3-5.

3. I § 1, stk. 4, der bliver stk. 3, udgår »eller i et sogn med to eller flere kirke-distrikter«.

4. I § 1, stk. 5, der bliver stk. 4, udgår »eller kirke-distrikt« og »eller distriktet«.

5. I § 1, stk. 6, 1. pkt., der bliver stk. 5, 1. pkt., udgår »eller kirke-distrikt«, og i 2. pkt. udgår »eller distriktet«.

6. I § 2, stk. 3, 3. pkt., udgår »eller kirke-distrikter« og »eller distrikter«, og i 4. pkt. udgår »eller distrikt«.

7. I § 2, stk. 4, udgår »eller kirke-distrikter« og »eller distrikt«.

8. I § 27, stk. 4, udgår »og kirke-distrikter«,

9. § 34, stk. 4, ophæves.

10. I § 41 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
»Stk. 2. Menighedsrådet indkalder en gang om året til et menighedsmøde, hvor rådet redegør for sidste års regnskab og det kommende års budget. Menighedsrådet aflægger beretning om rådets virksomhed i det forløbne år og orienterer om den planlagte virksomhed i det kommende år.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

11. I § 43, stk. 3, 2. pkt., udgår »eller kirke-distrikters«.

12. I § 43, stk. 6, udgår »eller kirke-distriktet«.

§ 7

I lov om valg til menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 155 af 4. marts 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 7, stk. 1, 2. pkt., udgår »eller kirke-distrikter« og »eller distrikter«.

2. I § 8, stk. 1, udgår »eller kirke-distrikt«.

3. I § 21, stk. 1, 1. pkt., udgår »eller kirke-distrikter« og »eller distrikterne«, og i 2. pkt. udgår »eller kirke-distrikt«.

§ 8

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. februar 2009, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. §§ 21 a og 21 b, i lov om folkekirkens økonomi, som affattet ved denne lovs § 4, nr. 18, træder i kraft den 1. januar 2010.

Stk. 3. § 4, nr. 1 i denne lov, § 1 i lov om folkekirkens økonomi, som ændret ved denne lovs § 4, nr. 3, § 11, stk. 3 og § 17 b, stk. 7, i lov om folkekirkens økonomi, som affattet ved denne

lovs § 4, nr. 14-15, samt § 19, i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., som affattet ved denne lovs § 5 træder i kraft den 1. januar 2010 med virkning for budgettet vedrørende 2011.

Stk. 4. § 8, stk. 1, § 9, stk. 1, § 11 og § 14, stk. 1, nr. 1, i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., som affattet ved denne lovs § 2, nr. 1-3, § 1, stk. 1 og stk. 3-5, § 2, stk. 3 og 4, § 27, stk. 4, og § 43, stk. 3 og 6, i lov om menighedsråd, som affattet ved denne lovs § 6, nr. 1-8, 11 og 12, samt § 7, stk. 1, § 8, stk. 1, og § 21, stk. 1, i lov om valg til menighedsråd, som affattet

ved denne lovs § 7, nr. 1-3, træder i kraft den 1. oktober 2010.

§ 9

Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om proceduren vedrørende overførsel af præsteembedets kapitaler, jf. § 4, nr. 18, samt regler om kirkedistrikters omdannelse til sogne.

§ 10

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

- 1 Indledning
2. Lovforslagets indhold
 - 2.1. Betjening af folkekirken medlemmer (medlemmernes rettigheder)
 - 2.1.1. *Gældende ret*
 - 2.1.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.1.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.2. Den lokale struktur (omdannelse af kirkedistrikter til sogne)
 - 2.2.1. *Gældende ret*
 - 2.2.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.2.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.3. Kirkegårdsdrift (stærkelse af provstiudvalgenes kompetencer)
 - 2.3.1. *Gældende ret*
 - 2.3.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.3.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.4. Økonomisk styring (stærkelse af menighedsrådenes mulighed for økonomisk styring)
 - 2.4.1. *Kirke-, præstegårds- og kirkegårdskasser*
 - 2.4.1.1. *Gældende ret*
 - 2.4.1.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.4.1.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.4.2. *Styrket forvaltningsrevision*
 - 2.4.2.1. *Gældende ret*
 - 2.4.2.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.4.2.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.4.3. *Årligt menighedsmøde om budget og planer*
 - 2.4.3.1. *Gældende ret*
 - 2.4.3.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.4.3.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.5. Menighedsrådenes virksomhed (ny formulering af økonomilovens udgiftsbestemmelser i § 2)
 - 2.5.1. *Kirke- og præstegårdskassernes udgifter*
 - 2.5.1.1. *Gældende ret*
 - 2.5.1.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.5.1.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.6. Økonomisk forvaltning (lån af 5 % midlerne og nye regler for fælles IT-systemer)
 - 2.6.1. *Optagelse af lån*
 - 2.6.1.1. *Gældende ret*
 - 2.6.1.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.6.1.3. *Lovforslagets udformning*
 - 2.6.2. *IT-anvendelse*
 - 2.6.2.1. *Gældende ret*
 - 2.6.2.2. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 2.6.2.3. *Lovforslagets udformning*

2.7. Forenkling af reglerne om kirke- og præsteembedekapitaler

2.7.1. *Gældende ret*2.7.2. *Kirkeministeriets overvejelser*2.7.3. *Lovforslagets udformning*

3. Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser for staten, regioner og kommuner
4. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
5. De administrative konsekvenser for borgerne
6. De miljømæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
9. Sammenfattende skema

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**1. Indledning*

I regeringsgrundlaget »Nye mål« fra februar 2005 blev det i afsnittet om folkekirken blandt andet anført:

»Regeringen vil nedsætte et udvalg, der skal gennemføre en analyse af årsagerne til stigningen i de lokale udgifter til folkekirken. Udvalget skal fremkomme med forslag, bl.a. om ændring af regler og strukturer, der kan bidrage til at sikre bedre greb om udgifts-udviklingen.«

Udvalget om den lokale økonomi i folkekirken blev nedsat den 28. september 2006.

Udvalget afgav betænkning nr. 1491/2007 om den lokale økonomi i folkekirken (herefter betænkningen) den 15. august 2007, hvorefter den blev sendt i offentlig høring frem til den 7. december 2007.

Efter offentliggørelsen af betænkningen har udvalget om den lokale økonomi i løbet af efteråret 2007 afholdt en række orienterings- og debatmøder rundt om i landet for indbudte medlemmer af menighedsråd og provstiuvalg m.fl. Formålet med disse møder har været at drøfte udvalgets forslag og anbefalinger samt at medvirke til en bredere drøftelse af, hvordan folkekirkens ressourcer udnyttes bedst muligt til gavn for kirkens liv og vækst.

Disse debatter og høringssvarene viser en generel opbakning til forslagene. På baggrund af høringen er der dog foretaget enkelte ændringer i lovforslaget i forhold til udvalgets forslag. Disse ændringer beskrives under de enkelte forslag.

Udvalget er som ovenfor anført kommet med en række anbefalinger og forslag i betænkningen.

Udvalgets *anbefalinger* er rettet mod menighedsråd og provstiuvalg. Det handler om ting, man allerede kan gøre i dag og i mange tilfælde om at få bredt eksemplerne på bedste praksis ud i hele folkekirken. Det er i sagens natur op til det enkelte menighedsråd og provstiuvalg, i hvilket omfang man ønsker at følge anbefalingerne.

Udvalgets *forslag* er rettet mod de regelfastsættende myndigheder – minister og folketing. Det er forslag

om ændring af reglerne for menighedsrådenes og provstiuvalgenes virksomhed. Formålet med dette lovforslag er at udmønte en række af de forslag, som udvalget om den lokale økonomi er kommet med. Forslagene, der kan samles under 7 hovedoverskrifter, er som følger:

- Betjening af folkekirkens medlemmer (medlemmernes rettigheder).
- Den lokale struktur (omdannelse af kirkedistrikter til sogne).
- Kirkegårdsdrift (styrkelse af provstiuvalgenes kompetencer).
- Økonomisk styring (styrkelse af menighedsrådenes mulighed for økonomisk styring).
- Menighedsrådenes virksomhed (ny formulering af økonomilovens § 2).
- Økonomisk forvaltning (lån af 5 % midlerne og nye regler for fælles IT-systemer).
- Forenkling af reglerne om kirke- og præsteembedekapitaler.

*2. Lovforslagets indhold**2.1. Betjening af folkekirkens medlemmer (medlemmernes rettigheder)*

Den kirkelige betjening af medlemmerne vedrører i praksis deltagelse i gudstjenesten, og de kirkelige handlinger – dåb, konfirmation, vielse og begravelse – og sjælesorg.

2.1.1. Gældende ret

Medlemmer har i dag som udgangspunkt ikke krav på kirkelig betjening af præster for andre menigheder end den, de tilhører. Som medlem hører man til menigheden i det sogn, hvor man har bopæl, medmindre man har løst sognebånd til en anden præst. Et medlem har dog tillige ret til kirkelig betjening i en kirke, som vedkommende har en særlig tilknytning til.

I forbindelse med tidligere ændringer af lovgivningen har der været overvejelser omkring, hvad der skal forstås ved »særlig tilknytning«. I betænkning 1176/

1989 om sognebåndsløsning og kirkelig betjening af folkekirken medlemmer, der lå til grund for den eksisterende lovgivning, var der opstillet en række, kriterier for »særlig tilknytning«.

Der er imidlertid aldrig udstedt en bekendtgørelse vedrørende særlig tilknytning til trods for, at det i bemærkningerne til lovforslaget, der udsprang af betænkning 1176/1989 om sognebåndsløsning og kirkelig betjening af folkekirken medlemmer udtaltes, at fastsættelse af regler blev udskudt, til der havde dannet sig en praksis på området.

Hvad der i dag udgør en særlig tilknytning, er således i vid udstrækning den enkelte præsts skøn.

Den kirkelige betjening, som medlemmet har ret til, er i almindelighed finansieret af kirkeskatten. Menighedsrådet har dog adgang til i et regulativ at fastsætte takster for medlemmers brug af kirken, og der er i princippet ikke noget til hinder for, at der fastsættes takster også for sognets egne beboere. Fastsættelse af takster for sognets egne beboere for andet end ekstraydelser, som f.eks. blomsterpyntning ved kirkelige handlinger er dog ikke almindeligt.

Det er muligt på frivillig basis at opnå kirkelig betjening i et andet sogn. Dette forudsætter, at man kan finde en præst, som er villig hertil, samt at menighedsrådet vil stille kirken til rådighed. Menighedsrådet kan i et regulativ fastsætte takster for udensogns brug, og man vil typisk skulle betale for sognets merudgifter.

For så vidt angår retten til begravelse har sognets beboere ret til at blive begravet på kirkegården i det sogn, hvor de bor. Personer uden for sognet, der enten har ægtefælle, forældre eller børn begravet på kirkegården, eller som på særlig måde har været knyttet til sognet, ligestilles med personer, der bor i sognet. Herudover kan det i vedtægten til kirkegården bestemmes, at også andre har adgang til at blive begravet på kirkegården.

Der er således også på begravelsesområdet mulighed for et meget vidt skøn i forbindelse med fastsættelsen af, hvad der medfører, at den pågældende på særlig måde har været knyttet til sognet.

2.1.2. Kirkeministeriets overvejelser

I betænkning 1491/2007 om folkekirken økonomi, afsnit 5.4.3., fremgår, at betænkning 1176/1989's overvejelser om særlig tilknytning på nogle punkter er utidssvarende. Udvalget foreslår som følge heraf en modernisering af reglerne for kirkelig betjening af udensogns medlemmer til afløsning af den nuværende § 7, således at den tidligere foreslåede præcisering, jf. betænkning 1176/1989 gennemføres.

Formålet hermed er at sikre en mindre vilkårlig forvaltning af tilknytningskravet i forhold til den nuværende praksis.

I betænkningens afsnit 5.4.3. anføres også, at de foreslåede ændringer af medlemsloven naturligt må følges af en tilsvarende modernisering af lov om folkekirken kirkebygninger og kirkegårde for så vidt angår retten til at blive begravet på kirkegården.

Kirkeministeriet er tillige af den opfattelse, at de nuværende regler for kirkelig betjeningen på nogle punkter er utidssvarende i forhold til de forventninger, som medlemmerne typisk vil have i dag. Sognebegrebet er for mange mennesker ændret, og tilhørsforholdet til bopælssognet er for mange medlemmerne ikke længere så entydigt som tidligere. Mobiliteten i samfundet er meget større i dag, end den var tidligere, hvilket bl.a. betyder at man flytter bopæl flere gange. Hermed bliver vigtige begivenheder som bryllup, dåb og begravelser knyttet til forskellige sogne, hvor man derfor vil føle en særlig tilknytning, f.eks. en person, der ønsker at få foretaget en kirkelig handling i sit gamle bopælssogn, hvor vedkommende er blevet konfirmeret. Der er i dag ikke nogen (klar) ret til kirkelig betjening det sted, hvor man tidligere har haft bopæl. Et andet eksempel er, hvor et medlem har nære pårørende, eksempelvis forældre, søskende, eller børn, boende i sognet. Det er oplagt, at i disse tilfælde vil mange mennesker føle en tilknytning til kirken i det tidligere bopælssogn eller til kirken i det sogn, hvor de har nære pårørende boende.

Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at det præciseres, hvornår der er tale om særlig tilknytning til en sognekirke. Der er tale om særlig tilknytning, har medlemmet en ret til kirkelig betjening.

Der er i høringen over lovforslaget rejst kritik af, at fritidsbolig i sognet samt skolegang (for så vidt angår konfirmation) kunne give ret til kirkelig betjening. Det er anført, at et meget stort antal personer vil få adgang til kirkelig betjening via fritidsbolig, hvilket vil kunne skabe problemer for sognemedlemmernes adgang til kirkelig betjening. Endvidere er det også fremført, at retten til kirkelig betjening i det sogn, hvor man går i skole (for så vidt angår konfirmation) kan føre til, at konfirmationsforberedelse forsvinder fra de små sogne.

Det er for Kirkeministeriet afgørende, at retten til kirkelig betjening på baggrund af særlig tilknytning ikke kommer til at ske på bekostning af den lokale sognemenighed. Kirkeministeriet vil derfor alene opregne de tilfælde, hvor der altid foreligger særlige tilknytning. Det omfatter tilfælde knyttet til bopæl – det vil sige egen tidligere bopæl eller nære pårørendes nu-

F. t. l. vedr. medlemskab af folkekirken m.v.

værende bopæl samt når det gælder begravelse eller bisættelse, hvis forældre, søskende eller børn er begravet på en kirkegård i sognet. Retten til kirkelig betjening efter en særlig tilknytning kan i overensstemmelse med den eksisterende lovgivning fortsat også etableres i andre tilfælde.

For folkekirken som helhed vil en sådan løsning være økonomisk neutral, idet øget betjening i én kirke medfører tilsvarende mindre kirkelig betjening i en anden kirke. Hvis mønsteret ændres inden for et provsti, kan der lokalt flyttes rundt på driftsmidlerne. Hvis den foreslåede udvidelse på længere sigt skulle give anledning til et væsentligt ændret mønster for den kirkelige betjening, således at medlemmer i væsentligt omfang søger kirkelig betjening i sogne, hvor de ikke betaler kirkeskat, kan dette overvejes kompenseret over fællesfondens udligningsordning, jf. allerede eksisterende lovgivning.

Pligten til at yde betjeningen påhviler kirkens præst. Det vil løse den uklarhed, der er i dag, men udelukker naturligvis ikke, at bopælssognets præst efter nærmere aftale kan medvirke i stedet. Forslaget vil være neutralt i forhold til folkekirkens præster under ét. Men der kan være nogen, for hvem der vil være tale om en merbelastning. Dette må der i givet fald tages hensyn til i normeringen. Præsterne skal inden for rådighedspligten også bistå i andre sogne på samme måde som ved ferie og sygdom. Biskopperne vil blive bedt om at følge udviklingen.

Det må understreges, at medlemmets ret til betjening ikke indebærer, at den pågældende præst f.eks. kan pålægges at rykke allerede fastsatte opgaver. Det følger heraf, at medlemmets udøvelse af den pågældendes ret skal ske med den fornødne hensyntagen til præstens øvrige forpligtelser, muligheden for at benytte sognemenighedens kirke på det ønskede tidspunkt m.v.

Såfremt præsten er i tvivl om, hvordan den praktiske tilrettelæggelse kan struktureres, vil præsten kunne søge vejledning hos stiftet. Tvivlstilfælde eller uenighed vil kunne indbringes for biskoppen, jf. den nye affattelse af § 7, stk. 3 (lovforslagets § 1 nr. 1).

Det må endvidere understreges, at retten til kirkelig betjening på baggrund af særlig tilknytning tillige tilkommer registrerede partnere, således at 'registreret partner' som udgangspunkt sidestilles med 'ægtefælle'. Det skal dog anføres, at registreret partnerskab fortsat ikke kan indgås i en af folkekirkens kirker. Endvidere kan en præst ikke pålægges at foretage velsignelse af registreret partnerskab. Såfremt kirkens præst ikke ønsker at medvirke til velsignelsen, påhviler det biskoppen at udpege en anden præst, der er vil-

lig til at udføre denne handling i sognemenighedens kirke. Bestemmelsen omfatter således ikke samlevende, men her kan en præst vælge at give samlevende den samme mulighed for kirkelig betjening, jf. § 5, stk. 2, i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m.

I forlængelse heraf kan det endvidere anføres, at præsten i alle tilfælde har mulighed for, at yde kirkelig betjening, uden at der er tale om særlig tilknytning. Reglerne om særlig tilknytning ændrer ikke på præstens frie afgang til at yde kirkelig betjening ud over det, som følger af reglerne.

Kirkeministeriet finder tillige fortsat, at det er nødvendigt, at der fastsættes regler, som præciserer, hvornår der foreligger særlig tilknytning i § 14, i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde. Kirkeministeriet finder dog, at rettighederne, jf. § 14, må tilpasses § 7, i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, hvorfor enkelte punkter er fjernet i forhold til udvalgets oprindelige forslag, således at bestemmelsen svarer til 'særlig tilknytning' i § 7 – dog med den forskel, at opregningen i § 14, stk. 2 er udtømmende, da § 14, stk. 3 indeholder bestemmelser om øvrige udensognsboendes ret til blive begravet på en kirkegård i sognet.

Det bemærkes, at betænkningens forslag om mere fri adgang til kirkelig betjening uden særlig tilknytning mod fuld betaling og under forudsætning af, at man ikke er en belastning for betjeningen af sognets egne beboere, er udgået på baggrund af manglende opbakning til forslaget i høringen af betænkningen.

2.1.3. Lovforslagets udformning

Med lovforslaget foreslås en modernisering af reglerne for kirkelig betjening af udensogns medlemmer til afløsning af den nuværende § 7, i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, hvorved bestemmelsen præciseres samtidig med, at medlemmernes rettigheder udvides. Dette skal sikre en mindre skønsmæssig forvaltning af tilknytningskravet, end hvad der kan være tilfældet i dag.

Med en ny affattelse af § 7 (jf. lovforslagets § 1, nr. 1) skabes der således klarhed om i hvilke tilfælde, der altid foreligger en »særlig tilknytning«. Særlig tilknytning anerkendes således altid i forhold til tidligere bopæl i sognet, og når der er nære pårørende boende i sognet. Retten til kirkelig betjening efter særlig tilknytning kan i overensstemmelse med den eksisterende lovgivning fortsat etableres i andre tilfælde. Samtidig betyder ændringen, at kirkens præst er forpligtet til at betjene disse medlemmer. Udgangspunktet om, at hjemsoignet udgør grundlaget for den kirke-

lige betjening af medlemmerne, foreslås der ikke ændret på. Endvidere ændres der ikke på, at det er en lokal beslutning, hvilken »kapacitet« der skal være i de enkelte kirker. Bestemmelsen betyder således ikke, at medlemmerne kan kræve, at der afholdes en kirkelig handling, hvis det f.eks. er besluttet, at man kun vil have 3 dåb i en gudstjeneste.

I konsekvens af de foreslåede ændringer af § 7 i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelige betjening og sognebåndsløsning (lovforslagets § 1), foreslås tillige en tilsvarende modernisering af retten til at blive begravet på kirkegården, jf. forslag til ændring af § 14, i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (lovforslagets § 3, nr. 4.), sådan at den særlige tilknytning etableres efter samme principper, som vedrørende kirkelig betjening dog med den forskel, at opregningen i § 14, stk. 2 er udtømmende, da § 14, stk. 3 indeholder bestemmelser om øvrige udensogsboendes ret til at blive begravet på en kirkegård i sognet, jf. også nedenstående.

Herudover foreslås det i § 14, stk. 3 (lovforslagets § 3, nr. 4), at andre udensogsboende skal have adgang til at blive begravet på kirkegården, med mindre dette må afvises ud fra hensynet til den nuværende eller fremtidige betjening af sognets egne beboere. Et sogn skal således ikke kunne tvinges til at udvide kirkegården på grund af tilstrømning fra udensogsboende.

Der skal fortsat kunne fastsættes forskellige takster for indensogs- og udensogsboende og ikke-medlemmer. For valgmenighedsmedlemmer gælder det, at disse i relation til takster, er at betragte som ikke-medlemmer af folkekirken, idet valgmenighedsmedlemmer ikke betaler kirkeskat.

Medlemmer af valgmenigheder betalte indtil 1969 kirkeskat ligesom alle andre folkekirkemedlemmer. Pligten for valgmenighedsmedlemmer til at svare kirkeskat blev imidlertid bragt til ophør med vedtagelsen af lov nr. 294 af 18. juni 1969. I henhold til praksis før vedtagelsen af 1969-loven var det ikke muligt at fastsætte en anden takst for benyttelse af gravsteder for medlemmer af valgmenigheder end for sognets øvrige folkekirkemedlemmer. Efter vedtagelsen af 1969-loven ville det synes rimeligt, om praksis var blevet ændret, således at valgmenighedsmedlemmer kunne pålægges en anden takst end sognets øvrige folkekirkemedlemmer, da de jo ikke længere betalte kirkeskat.

Spørgsmålet blev forelagt arbejdsgruppen vedrørende kirkegårdenes økonomi, som afgav en rapport i 2007. I rapporten er spørgsmålet om valgmenighedsmedlemmers status i relation til kirkegårdstakster således særskilt behandlet.

I rapporten konkluderes det blandt andet, at der ikke, i hverken lovgivningen eller regler i øvrigt, er noget til hinder for, at der i en kirkegårdsvedtægt fastsættes højere takster for valgmenighedsmedlemmer end for andre, uanset om valgmenighedsmedlemmet bor i eller udenfor den kommune, hvor kirkegården er beliggende.

Dette skal dog sammenholdes med, at praksis på området tidligere har været anderledes, således at udvalgets konklusion forudsætter en ny praksis. Den eksisterende praksis betyder således, at der ikke umiddelbart i en kirkegårdsvedtægt kan fastsættes højere takster for valgmenighedsmedlemmer end for andre folkekirkemedlemmer.

Det må imidlertid fastholdes, at udvalgets konklusion er den korrekte og mest rimelige, hvorfor den eksisterende praksis ændres i overensstemmelse hermed, således at der fremover gives mulighed for, at der i en kirkegårdsvedtægt fastsættes højere takster for valgmenighedsmedlemmer end for andre.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 7, i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning samt til bemærkningerne til lovforslagets § 3, nr. 4 (§ 14, i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde).

2.2. Den lokale struktur (omdannelse af kirkedistrikter til sogne)

2.2.1. Gældende ret

Folkekirken rummer ca. 2.100 sogne og ca. 100 kirkedistrikter. Menighedsrådslovens kapitel 1 indeholder de almindelige bestemmelser om kirkedistrikter.

2.2.2. Kirkeministeriets overvejelser

Der er i lovgivningen ingen væsentlige forskelle mellem et kirkedistrikt og et sogn. Kirkedistriktet har således sit eget menighedsråd og sin egen kirkekasse, og menighedsrådet i det sogn, som kirkedistriktet er udskilt fra, har ingen kompetence over distriktets forhold. Den eneste forskel er, at folkekirkens medlemmer ikke registreres som hørende til kirkedistriktet, men til det sogn, som distriktet er udskilt fra.

Omdannelsen af kirkedistrikterne til sogne vil ikke føre til øget administration for kirkebogsførerne, da registreringen i forvejen forgår på pastoratsniveau.

Såfremt der i forbindelse med omdannelsen af kirkedistrikterne opstår problemer med fastsættelsen af grænsen for det nye sogn, fastsætter biskoppen grænsen.

2.2.3. Lovforslagets udformning

Med henblik på en forenkling af den folkekirkelige struktur foreslås, at begrebet »kirke-distrikt« udgår af den kirkelige lovgivning. Dette sker ved, at alle kirke-distrikter omdannes til sogne. Der er ingen grund til at opretholde forskellen mellem sogn og kirke-distrikt, som bidrager til at gøre strukturen og reglerne indviklede, og som endvidere skaber problemer for afholdelse af afstemningsvalg til menighedsrådet.

En omdannelse af kirke-distrikterne til sogne vil ikke ændre på mulighederne for at etablere fælles menighedsråd mellem et (hittidigt) kirke-distrikt og et sogn inden for samme pastorat. Kirke-distrikterne ligger i de fleste tilfælde i samme pastorat som det sogn, distriktet er udskilt fra.

For at sikre en smidig og praktisk proces for omdannelse af kirke-distrikter til sogne er ikrafttrædelsestidspunktet fastsat til et senere tidspunkt end for de øvrige forslag, jf. lovforslagets § 8, stk. 4.

Endvidere er der i lovforslagets § 9 indsat en overgangsbestemmelse, hvorefter kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om kirke-distrikters omdannelse til sogne. Disse regler vil naturligvis blive ophævet efter, at omdannelserne er foregået. Dermed mister bestemmelsen sit indhold, hvorfor den er udformet som en overgangsbestemmelse.

Der henvises herom i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 8, stk. 4.

2.3. Kirkegårdsdrift (styrkelse af provstiudvalgenes kompetencer)

2.3.1. Gældende ret

Regler om kirkegårdstakster, herunder krematorietakster, findes i § 12 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde. Bestemmelsen foreskriver, at der på hver kirkegård skal være en vedtægt, der blandt andet skal indeholde takstbestemmelser for erhvervelse og fornyelse af gravsteder samt for vedligeholdelse af gravsteder.

Bestemmelsen nævner ikke direkte takster for arbejde i forbindelse med begravelse. Men hvis kirkegården vil kræve betaling for gravning, tilkastning, planering og eventuel pyntning af grave, skal taksterne herfor være fastsat i vedtægten.

Kirkegårdstakster er gebyrer og er derfor underlagt den offentlige rets almindelige principper for beregning af gebyrer. Det betyder, at taksterne ikke må overstige de faktiske omkostninger, der er forbundet med den pågældende ydelse.

Vedtægten og derved taksterne skal godkendes af provstiudvalget, der i den forbindelse skal sikre ensar-

tede takster indenfor samme ligningsområde, med mindre særlige forhold gør sig gældende.

2.3.2. Kirkeministeriets overvejelser

Ved en gennemgang af en række kirkegårdsvedtægter kan det konstateres, at mange kirkegårde har fastsat takster, der kun i begrænset omfang dækker omkostningerne ved de ydelser, som de leverer til borgerne, jf. betænkningen afsnit 7.5.4. ff. Det er det samlede underskud på folkekirkens kirkegårdsdrift også udtryk for, idet indtægterne i gennemsnit kun dækker 35 % af kirkegårdenes udgifter. En sammenligning af nogle større kirkegårde drevet af henholdsvis folkekirken og kommuner viser, at taksterne dækker en væsentlig større del af udgifterne på de kommunalt drevne kirkegårde.

Der kan argumenteres for, at erhvervelse af brugsretten til et gravsted samt gravning og tilkastning støttes med ligningsmidler for så vidt angår medlemmer af folkekirken. Det er et politisk valg, om medlemmerne skal betale via kirkeskatten eller via taksterne.

Det er uhensigtsmæssigt, at provstiudvalget alene har kompetence til at godkende kirkegårdsvedtægter. Provstiudvalget kan derfor i dag ikke tage initiativ til, at taksterne ændres, hvis et menighedsråd ikke vil forelægge en revideret kirkegårdsvedtægt med ændrede takster til godkendelse. Dette hænger dårligt sammen med, at provstiudvalget har ansvar for at sikre ensartede takster i ligningsområdet. Argumentet for de ensartede takster er, at underskuddet dækkes solidarisk i ligningsområdet. Folkekirkens samlede udgifter i ligningsområdet dækkes først og fremmest af kirkeskat, afkast af præsteembede- og kirkekapitaler samt indtægter fra kirkegården. Hvis kirkegårdstaksterne sættes lavere i et sogn i ligningsområdet end i resten af ligningsområdet, og hvis taksterne ikke dækker omkostningerne, vil det indebære, at sognet typisk har et større underskud på kirkegården, end de øvrige sogne i ligningsområdet. Dette underskud kan kun finansieres via en generelt højere kirkeskat i ligningsområdet.

2.3.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås med lovforslagets § 3, nr. 1, at provstiudvalgets kompetence styrkes ved, at den ændres fra at være godkendende til at være fastsættende, hvilket kræver en ændring af § 12 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Med indsættelsen af stk. 5 i § 12 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (jf. lovforslagets § 3, nr. 3) indføres der en hjemmel til, at kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om beregningen af kirkegårds- og krematorietakster.

Der henvises herom i øvrigt til bemærkningerne til lovforslaget § 3, nr. 1 (§ 12, stk. 3, i lov om folkekirken kirkebygninger og kirkegårde).

2.4. Økonomisk styring (styrkelse af menighedsrådenes mulighed for økonomisk styring)

2.4.1. Kirke-, præstegårds- og kirkegårds-kasser

Et samlet grundlag for folkekirken økonomi blev etableret i 1984 med vedtagelsen af lov om folkekirken økonomi, lov nr. 645 af 19. december 1984 (herafter økonomiloven) med virkning fra 1. januar 1986.

Da økonomiloven blev vedtaget, foregik bogføringen manuelt, og kasseregnskaberne stod opført i kolonnebøger. På tidspunktet for lovens vedtagelse var der ikke udviklet de informationsteknologiske hjælpemidler til bogføring og regnskab, som findes i dag. Økonomiloven tager således ikke højde for udviklingen inden for informationsteknologi, som har lettet vilkårene for moderne økonomiforvaltning.

2.4.1.1. Gældende ret

Der er som udgangspunkt en kirkekasse for hvert menighedsråd. Men menighedsrådet kan beslutte at etablere flere kasser, hvis det bestyrer flere kirker, jf. menighedsrådslovens § 1 stk. 1 og 2. Hertil kommer præstegårdskasser, jf. menighedsrådslovens § 1, stk. 3. Endvidere er der nogle steder oprettet særlige kirkegårds-kasser.

Budgettet for præstegårdskassen fastsættes i dag af menighedsrådene på et fællesmøde efter indhentet udtalelse fra præstegårdsudvalget. Budgettet fastsættes inden for den af provstiudvalget fastsatte rammebevilling og bevilling til anlægsgudgifter.

2.4.1.2. Kirkeministeriets overvejelser

Folkekirken lokale økonomi er præget af, at der »tænkes i kasser«. Forskellige styringsmæssige hensyn er tilgodeset gennem oprettelsen af de forskellige kasser, men det har også sine u hensigtsmæssigheder. Alene de administrative omkostninger ved at have flere selvstændige kasser med selvstændig bogføring, kassebeholdning, budget, regnskab og revision er betragtelige. Præstegårds- og kirkegårds-kasserne har det til fælles, at de – i modsætning til kirkekasserne – begge er rammen om samarbejde mellem sogne: henholdsvis samarbejde om drift af præstegården i et flersognspastorat og samarbejde om drift af en kirkegård, der er fælles for flere sogne.

Der er imidlertid væsentlige forskelle mellem præstegårds- og kirkegårds-kasserne. For det første er der mange flere præstegårdskasser, nemlig 308 mod 33 kirkegårds-kasser. Til gengæld er udgifterne i kirke-

gårds-kasserne væsentligt højere, nemlig 7 mio. kr. i gennemsnit i 2005, mod gennemsnitligt

0,4 mio. kr. i præstegårdskasserne, jf. betænkningens afsnit 3.2.1. For det andet er præstegårdskasserne reguleret i økonomiloven og modtager deres egne ligningsbeløb. Der er ikke nogen særskilt regulering af kirkegårds-kasserne, men deres eksistens er dog forudsat blandt andet i kontoplanen.

Når en del af kirken aktiviteter på denne måde udskilles til særskilt forvaltning i sin egen kasse, kan det give anledning til to slags problemer:

For det første svækkes mulighederne for en prioritering på tværs. De udgifter, der således bliver udskilt, bliver beskyttet mod en diskussion af prioriteringer mellem kirkekassens forskellige udgiftsformål.

For det andet bliver ansvaret for budgettet mere indirekte, i og med at dette ikke fastlægges af menighedsrådet, men af henholdsvis præstegårdsudvalget eller kirkegårdsbestyrelsen.

For de mange små kasser kommer de administrative omkostninger til at sluge en uforholdsmæssig stor andel af kassens midler. For en typisk præstegårdskasse kan udgifterne til kasserer og revision løbe op i 5-10 % af kassens driftsudgifter.

Præstegårdsudvalget opretholdes med deltagelse fra alle pastoratets menighedsråd, og udvalget indstiller budgettet for drifts- og anlægsgudgifter på præstegården. Præstegården skal fortsat have sin egen driftsramme, men budget og regnskab føres i et kirkekasse-regnskab. Præstegårdens bevilling behøver ikke at blive ført i en særskilt kasse for, at man kan se, hvor meget der er afsat til og brugt på præstegården.

Kirkeministeren kan med hjemmel i § 3, i lov om bestyrelse og brug af folkekirken kirker tillade, at begravelsesvæsenet udskilles fra kirken bestyrelse med egen vedtægt og kirkegårdsbestyrelse.

Selv om de selvstændige kirkegårdes økonomi er udskilt fra kirkekasserne, kan de ikke direkte modtage ligningsmidler. Således fremgår det af økonomilovens § 3, stk. 3, at der i dag alene kan lignedes til kirkekasser og præstegårdskasser. I praksis optræder kirkegårds-kasserne dog antagelig som modtagere af ligningsmidler i de pågældende provstiers budgetlægning.

Det må antages at være en forudsætning i økonomiloven, at kirkegårds-kasserne skal konsolideres ind i en eller flere af kirkekassernes budget og regnskab – i og med at de ikke efter loven selv kan modtage ligningsmidler. Det må endvidere vurderes som afgørende for at sikre et klart ansvar for den lokale folkekirkelige økonomi, at menighedsrådenes ansvar over for kirkegårdsdriften fastholdes, også i de tilfælde hvor kirkegårdsdriften er udskilt. Det foreslås derfor, at de ud-

skilte kirkegårdes økonomi konsolideres ind i de deltagende kirkekasser efter en i vedtægten fastlagt fordelingsnøgle.

Dette betyder ikke, at der ikke kan være en særskilt kirkegårdsbestyrelse eller et selvstændigt budget og regnskab for kirkegården (et biregnskab). Men det betyder, at kirkegården bestyres af menighedsrådene gennem kirkegårdsbestyrelsen på samme måde som præstegårdskassen i dag bestyres af menighedsrådene gennem præstegårdsudvalget.

Kirkegårdsbestyrelsen er ikke repræsenteret på budgetsamrådet i provstiet, da samrådet alene omfatter repræsentanter for provstiets menighedsråd. Dette udelukker dog ikke, at provstiuudvalget kan vælge at invitere en observatør fra kirkegårdsbestyrelsen til budgetsamrådet, og det vil kunne være hensigtsmæssigt både for at sikre kirkegårdsbestyrelsen indsigt i de samlede økonomiske forhold i provstiet og for at sikre budgetsamrådet indsigt i kirkegårdens økonomi. Kirkegårdsbestyrelsens repræsentant har i så fald ikke stemmeret.

En indvending mod ovenstående model er, at menighedsrådene kan fjerne kirkegårdens motivation til at tilstræbe en effektiv drift og overtage driften af mindre kirkegårde, hvis kirkegården ikke kan beholde en del af gevinsten. Det er derfor anbefalelsesværdigt, at menighedsrådene holder særskilte møder med kirkegårdsbestyrelserne med henblik på at drøfte kirkegårdens ønsker og behov - herunder i relation til de indhentede gevinster - for på den måde at sikre, at kirkegårdens udviklingsbehov tilgodeses og at der fortsat er incitament til effektivisering af driften mv. Hermed sikres menighedsrådet det fulde overblik i forbindelse med budgetovervejelserne.

Det skal dog understreges, at kirkegårdsdrift forudsætter tilskud fra ligningsmidlerne i dag, da de fulde omkostninger ikke dækkes via indtægterne fra kirkegården. Der vil derfor være tale om at balancere et ønske om at bevare tilskyndelsen for kirkegårdene ved at lave indtægtsgivende virksomhed ved drift af nabokirkegårde m.m. i forhold til behovet for at yde ligmæssigt tilskud til kirkegårdsdriften.

Med anvendelsen af et IT-baseret økonomisystem vil man uden opretholdelse af selvstændige kasser kunne styre udgifterne til henholdsvis kirken, præstegården og kirkegården i én kasse og ét regnskab, men med færre omkostninger.

2.4.1.3. Lovforslagets udformning

Det er målet med lovforslaget, at hvert menighedsråd kun bestyrer én kasse med ét budget og ét regnskab.

Det foreslås derfor, at den nuværende mulighed i økonomilovens § 1, stk. 2, for at et menighedsråd, der bestyrer flere kirker, kan oprette en kasse for hver kirke samt at muligheden i økonomilovens § 1, stk. 3 for at oprette en præstegårdskasse, ophæves (jf. lovforslagets § 4, nr. 3).

Der er ikke mange, der gør brug af denne mulighed (oprettelse af en kasse for hver kirke), omkring 35 i alt, men der tilgodeses ikke noget hensyn hermed, som ikke lige så godt kan tilgodeses ved at anvende en geografisk underinddeling i kontoplanen.

I de ca. 100 fælles menighedsråd, hvor der ikke er sket sognesammenlægning, anbefales det, at menighedsrådene overvejer at slå kirkekasserne sammen. Det følger af økonomilovens § 1, stk. 1, at der ved hvert menighedsråd skal oprettes en kirkekasse. Man kan derfor godt slå kirkekasserne sammen, når der etableres et fælles menighedsråd.

Præstegårdsudvalget opretholdes med deltagelse fra alle pastoratets menighedsråd, og udvalget indstiller budgettet for drifts- og anlægsgudgifter på præstegården. Præstegården skal fortsat have sin egen driftsramme, men budget og regnskab føres i et kirkekasse-regnskab. Præstegårdens bevilling behøver ikke at blive ført i en særskilt kasse for, at man kan se hvor meget der er afsat til og brugt på præstegården.

Lovforslaget indebærer ikke et krav om, at de 33 selvstændige kirkegårde ophører med at have et selvstændigt budget og regnskab, men det indebærer, at de skal tildeles bevilling af provstiuudvalget via en kirkekasse, dvs. de menighedsråd som » ejer « kirkegården. I forbindelse med retsforretningen, vil der blive udarbejdet retningslinjer (i form af vejledning eller cirkulære) herom.

Der kan imidlertid være grund til at give mulighed for, at en del af kirkekassens økonomi kan prioriteres lokalt til kirkelige aktiviteter i de enkelte sogne. Dette gælder særlig, hvor der er tale om et fælles menighedsråd, dvs. hvor kirkerne hører til hver sit sogn. En lokal prioritering af midler til kirkelige aktiviteter forudsætter ikke, at der etableres en særskilt kasse for hver kirke, men alene at der på budgettet for kirkekassen afsættes et særskilt beløb til kirkelige aktiviteter ved hver af kirkerne.

2.4.2. Styrket forvaltningsrevision

2.4.2.1. Gældende ret

Det følger af revisionsinstruksen for provstirevisor, at revisionen foretages i overensstemmelse med god offentlig revisionssskik, således som dette begreb er fastlagt i § 3 i lov om revision af statens regnskab mm. Det betyder, at det ved revisionen efterprøves, om

regnskabet er rigtigt, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Men der foretages endvidere en vurdering af, hvorvidt der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af kassens midler og ved driften af de aktiviteter, der er omfattet af regnskabet.

Provstirevisionen indebærer således både en kontrol af, at menighedsrådets beslutninger er lovlige, og en egentlig forvaltningsrevision, dvs. en vurdering af, om der er taget skyldige økonomiske hensyn.

2.4.2.2. Kirkeministeriets overvejelser

Reglerne for provstirevisionen lægger således allerede op til, at revisionen skal foretage forvaltningsrevision. Det er imidlertid vurderingen, at det i dag foregår i meget forskelligt omfang. Det er en forudsætning for en succesfuld forvaltningsrevision, at den gennemføres i et nært samarbejde mellem provstiuudvalget og provstirevisor.

Det er efter økonomilovens § 11, stk. 1, nr. 7, fællesfonden, der afholder udgifter til revision af de lokale kirkelige kasser. Dette sker, ved at der foretages stiftsvisse udbud af revisionsopgaven. Revisionsundersøgelser, som provstiuudvalget måtte ønske foretaget, og som ligger ud over provstirevisors sædvanlige arbejdsopgaver, kan i dag ikke finansieres af provstiuudvalgskassen, da det ikke falder ind under nogen af de formål, der er opregnet i økonomilovens § 17 g.

2.4.2.3. Lovforslagets udformning

Da det ikke vil være hensigtsmæssigt at give provstiuudvalget adgang til frit at rekvirere revisionsarbejde på fællesfondens regning, foreslås det, jf. lovforslagets § 4, nr. 16, at der gives provstiuudvalget mulighed for at finansiere særlige revisionsundersøgelser af provstiuudvalgskassen. Dette indebærer, at der i økonomilovens § 17 g skal indsættes et nyt stk. 3.

Der henvises herom i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 4, nr. 16 (§ 17 g, i lov om folkekirken økonomi).

2.4.3. Årligt menighedsmøde om budget og planer

2.4.3.1. Gældende ret

Menighedsrådet skal, jf. menighedsrådslovens § 34, stk. 4, en gang om året give en mundtlig orientering om den planlagte virksomhed. På det menighedsrådsmøde, hvor den endelige behandling af de kirkelige kassers årlige budget finder sted, er menighedsrådet forpligtet til at aflægge en mundtlig beretning om

rådets virksomhed i det forløbne år samt at orientere om den planlagte virksomhed i det kommende år.

Der er ingen særlige krav til, hvordan denne beretning og orientering skal foregå. Der er aktuelt næppe mange menighedsråd, som i dag bruger denne paragraf som anledning til en grundig drøftelse af målsætninger og konkrete mål.

2.4.3.2. Kirkeministeriets overvejelser

Det er i alle parter interesse at få en bred debat om målsætningerne i sognet og de praktiske aktiviteter i tilknytning til budgetprocessen. Det er særlig vigtigt, at der finder en drøftelse sted i forlængelse af menighedsrådsvalgene for, at man både i det enkelte menighedsråd og i provstiet som helhed får tegnet en retning for det kirkelige arbejde i de næste fire år. Hvad vil man satse på i det enkelte sogn, og er der nogle opgaver som med fordel kan løstes i fællesskab af menighedsrådene i provstiet? Til de fleste aktiviteter er der knyttet en økonomi, og det er derfor vigtigt at debatten om målsætninger og mål finder sted som en del af forårets budgetproces, og at menighedsrådet inddrager menigheden i drøftelserne.

Klare mål og målsætninger skaber et prioriteringsgrundlag både for provstiets samlede økonomi og det enkelte menighedsråds budget. Det kan også være et væsentligt bidrag til at øge gennemsigtigheden i folkekirken.

Klare og formulerede mål for forskellige områder er desuden et bidrag til et godt arbejdsmiljø. Medarbejderne vil opleve et medejerskab til målsætningerne og kan se, hvilken del af helheden de indgår i og bidrager til. Det kan være med til at skabe et fælles sprog og forebygge konflikter.

Når stillingsstrukturen i folkekirken i fremtiden bliver mere fleksibel, vil klare mål og prioriteringer være nødvendige i endnu højere grad end i dag for at sikre den rigtige sammensætning af medarbejderstaben og den rigtige placering af medarbejderne i forhold til de arbejdsopgaver, der er i sognet og på tværs af sogne. Samtidig vil klare mål og prioriteringer være en forudsætning for tilrettelæggelse af relevant efter- og videreuddannelse af medarbejderne.

I dag skal menighedsrådet give en orientering om det kommende års budget og sidste års regnskab på menighedsrådsmødet, hvor budgettet godkendes endeligt: Dette indebærer, at der ikke lægges op til en dialog mellem menighedsrådet og menigheden om det kommende års aktiviteter og budget. Menighedsrådet skal have mulighed for at indkalde til dette møde om foråret, efter aflæggelsen af regnskabet for sidste år,

men inden menighedsrådet afleverer forslag til budget til provstiuudvalget.

Kirkeministeriet kan derfor tilslutte sig forslaget i betænkningen om, at menighedsrådene én gang i løbet af valgperioden formulerer målsætninger, mål og konkrete prioriteringer og indgår i en proces med fastlæggelse af prioriteringer på provstiniveau. Det vil endvidere være naturligt at følge op på prioriteringerne en gang om året og eventuelt revidere disse.

Såfremt denne orientering foregår ved, at menighedsrådet indkalder til et menighedsmøde en gang om året, kan det anføres, at dette i sig selv vil skabe større åbenhed i praksis, idet det sikres at en større gruppe af sognets beboere får kendskab til afholdelsen af mødet, jf. proceduren for indkaldelse til menighedsmøder i § 41, stk. 4, i lov om menighedsråd. På et menighedsmøde har alle menighedens medlemmer taleret (i modsætning til et menighedsrådsmøde), og der skal udarbejdes et referat af menighedsmødet. Drøftelserne bliver hermed bredt ud og bliver foretaget på et mere hensigtsmæssigt tidspunkt i forhold til den videre beslutningsproces.

Kirkeministeriet er dog af den opfattelse, at betænkningens forslag om, at menighedsrådet skulle offentliggøre en skriftlig beretning og plan for det kommende år, er unødvendig - jf. også høringssvarene til betænkningen - da der ikke fra centralt hold bør stilles detaljerede krav om formen for beretning og plan. Menighedsrådene vil under alle omstændigheder frivilligt kunne vælge at supplere menighedsmødet med en skriftlig beretning, der kan offentliggøres i kirkebladet eller på sognets hjemmeside.

2.4.3.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås, at menighedsrådet i løbet af foråret skal holde et menighedsmøde – eksempelvis efter højmessens – hvor rådet redegør for regnskabet for det forløbne år, og hvor rådets overvejelser om budgettet for det kommende år fremlægges i lyset af rådets planer og målsætninger for det fremtidige arbejde.

Dette forslag medfører, at der i stedet for menighedsrådslovens § 34, stk. 4, som derfor ophæves, indsættes et nyt stykke i § 41, som omhandler menighedsmødet, jf. lovforslagets § 6, nr. 9 og 10.

Der henvises herom i øvrigt til bemærkningerne til lovforslaget § 6, nr. 9 og 10 (§ 34, stk. 4, og § 41, i lov om menighedsråd).

2.5 Menighedsrådenes virksomhed (ny formulering af økonomilovens udgiftsbestemmelser i § 2)

2.5.1. Kirke- og præstegårdskassernes udgifter

2.5.1.1. Gældende ret

Økonomilovens § 2 er en i princippet udtømmende beskrivelse af, hvad kirkekassen og en eventuel præstegårdskasse kan anvendes til. Igenem årene er formålene blevet udvidet, i takt med at nye udgiftstyper er blevet føjet til. § 2 er sidste gang blevet ændret ved lov nr. 609 af 6. juni 2007, og indeholder efter denne ændring 18 punkter.

Menighedsrådet har traditionelt haft et mindre rådighedsbeløb til andre formål. Rådighedsbeløbet blev indføjet i menighedsrådsloven med ændringen i lov nr. 207 af 12. april 1949, idet menighedsrådene fik mulighed for at anvende op til 500 kr. til stedlige kirkelige formål. Der var tale om udgifter til befordring af ældre til gudstjeneste, tilskud til kirkeblad, publikationer m.v. samt fremmede talere, anskaffelse af bøger og undervisningsmaterialer. Frem til lovændringen i 2003 steg rådighedsbeløbet til 125.000 kr. Rådighedsbeløbet blev afskaffet i 2003, da der blev indført en generel hjemmel til at afholde udgifter til lokale »kirkelige aktiviteter«.

Efter de gældende regler har menighedsrådet adgang til at finansiere udgiften til præstens deltagelse i kurser, som født medlem af menighedsrådet, af kirkekassen, såfremt deltagelse må vurderes at være relevant for den kirkelige virksomhed i sognet. Det kan for eksempel gælde udgifter til et ledelseskursus for præsten, hvis denne vælges som daglig leder for kirken personale. Tilsvarende gælder tekniske eller administrative kurser, for eksempel i forbindelse med hjælpemidler der anskaffes til hjælp for præsten (Afstyr, IT m.v.).

2.5.1.2. Kirkeministeriets overvejelser

Den gradvise tilføjelse af nye punkter har betydet, at § 2 i dag fremstår som en u håndterlig sammenblanding af brede udgiftsarter (f.eks. løn og andre udgifter til kirke- og kirkegårdsfunktionærer) og konkrete udgiftsformål (f.eks. kirkeblad og konfirmationsforberedelse).

Denne stadig mere detaljerede opstilling af udgiftsposter er en udvikling, der er gået modsat udviklingen i bevillingsreglerne, der reguleres i økonomilovens § 7. Med ændring af økonomiloven i 2003 blev der i økonomilovens § 5 (nu § 7) indført en rammebevilling, gældende for kirke- og præstegårdskasserne. Det betød, at menighedsrådet i deres disponering ikke længere var bundet af budgettets specifikation på en-

kelte poster, men frit kunne disponere inden for en samlet ramme for driftsudgifterne.

Med ændringen af økonomiloven i 2003 blev rådighedsbeløbet afskaffet, og i stedet blev det indført, at der af kirkekassen uden beløbsbegrænsning kan afholdes udgifter til sognets kirkelige aktiviteter og udgifter til fremme af det kirkelige liv i pastoratet eller kommunen eller kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed.

Til trods for, at hensigten med ændringen i 2003 var en opblødning af bestemmelsen i § 2, blev der i både 2006 og 2007 tilføjet nye punkter til listen. I 2006 blev der tilføjet den nuværende nr. 8, der giver mulighed for finansiering af præstestillinger af de lokale kirkelige kasser, samt det nuværende nr. 15, der giver mulighed for at yde tilskud til Danske Sømands- og Udenlandskirker. I 2007 blev det nuværende nr. 9 tilføjet, der giver mulighed for at finansiere tillæg til præster, der fungerer som kontaktpersoner.

Den stadige udvidelse af § 2 med nye punkter har sammen med tilføjelsen af det generelle punkt om »kirkelige aktiviteter«, reduceret bestemmelsens betydning i forhold til styringen af kirkekassernes udgifter.

Det skal særligt bemærkes, at § 2 afgrænser, hvad menighedsrådene må bruge kirkekassens midler til, men ikke hvad de skal afholde udgifter til. Det forhold, at f.eks. kirkevedligeholdelse er nævnt i den nuværende § 2, kan således ikke sikre, at menighedsrådet varetager denne opgave. Det er i stedet noget, der følger af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

2.5.1.3. Lovforslagets udformning

På denne baggrund foreslås det at erstatte den nuværende bestemmelse med en ny affattelse (jf. lovforslagets § 4, nr. 4), som tager udgangspunkt i de overvejelser, der lå bag afskaffelsen af rådighedsbeløbet og indførelsen af »sognefuldmagten« i 2003. Menighedsrådene kan derfor afholde udgifter vedrørende sognets kirkelige aktiviteter og udgifter til fremme af det kirkelige liv i pastoratet eller kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed. Herudover opretholdes bestemmelsen om at kunne yde tilskud til Dansk Sømands- og Udenlandskirke (DSUK).

Med den nye bestemmelse bringes antallet af punkter ned på syv, og bestemmelsen gøres herved mere overskuelig end den nuværende.

Med den foreslåede formulering kan også præstens deltagelse i andre kurser til gavn for det kirkelige liv i sognet afholdes af kirkekassen. Dermed styrkes muligheden for løbende kompetenceudvikling ud over,

hvad der afholdes af centrale fællesfondsbevillinger til præstens efteruddannelse. Det er herudover ikke hensigten, at udvide eller ændre de formål, der kan finansieres af menighedsrådene gennem lovændringen.

I tilknytning til ændringen af § 2 er det hensigten at udsende vejledende materiale til menighedsrådene om disponeringsregler (herunder om indtægtsdækket virksomhed), regnskabsinstruks og nye kontoplaner. Der vil blive gennemført uddannelsesaktiviteter rettet mod menighedsrådene for at sikre gennemførelsen i praksis.

Der henvises herom i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 4, nr. 4 (§ 2, i lov om folkekirkens økonomi).

2.6. Økonomisk forvaltning (lån af 5 % midlerne og nye regler for fælles IT-systemer)

2.6.1. Optagelse af lån

2.6.1.1. Gældende ret

Det fremgår af økonomilovens § 3, stk. 3, at den del af kirkekassens udgifter, der ikke kan afholdes af kassens driftsindtægter (renter af kapitaler, betaling for brug af kirke og kirkegård, leje og driftsindtægter for faste ejendomme), dækkes gennem ligning på folkekirkens medlemmer i kommunen.

Denne formulering synes i sig selv at udelukke, at kirkekassens udgifter kan finansieres af låntagning. Der er heller ikke andre bestemmelser i økonomiloven, der åbner for lånefinansiering af udgifter. Imod en adgang til lånefinansiering taler endvidere, at menighedsrådet herigennem skubber en uafvendelig udgift videre til følgende år, som provstiuvalget ikke vil kunne afvise at finansiere. Herved skubber menighedsrådet i realiteten byrden over på de andre menighedsråd i provstiet.

Der er imidlertid en mangeårig tradition for lånefinansiering af anlægsarbejder. Lån bliver fortrinsvis optaget som stiftslån, navnlig i de senere år.

Det er forudsat i bekendtgørelse om bestyrelse af kirkernes og præsteembedernes kapitaler, jf. bekendtgørelse nr. 12 af 4. januar 2007, at de lokale kasser har adgang til at optage stiftsmiddellån, idet dette er anført som en af de mulige anbringelser af disse kapitaler. Stiftsmiddellån skal siden 1. januar 2007 i henhold til bekendtgørelsen godkendes af stiftsudvalget vedrørende økonomi. Stiftsmiddellån ydes i praksis alene til hel eller delvis finansiering af anlægsarbejder og større vedligeholdelses-/ restaureringsarbejder.

Den øvrige låntagning består af realkreditlån vedrørende præsteboliger og sognekårde samt banklån til kirkebyggeri. Der er ikke fastsat nogen regler om den

F. t. l. vedr. medlemskab af folkekirken m.v.

øvrige låntagning. Anden låntagning end stiftslån har imidlertid været forudsat i det nu ophævede cirkulære om opførelse af kirker fra 1966.

2.6.1.2. Kirkeministeriets overvejelser

Låntagning er en måde at sprede en udgift på over flere år. Opsparing har samme formål. Samlet set over årene giver låntagning ikke øgede forbrugsmuligheder for den enkelte kirkekasse. Man bliver som bekendt ikke rigere af at låne, for lånet skal jo betales tilbage med renter. Et alternativ til lånefinansiering er, at der i provstiet er en »anlægspulje«, som over årene på skift tildeles de trængende kasser. Muligheden for lånefinansiering giver imidlertid en større fleksibilitet i tilrettelæggelsen af anlægsarbejderne end en anlægspulje.

Der kan derfor være grund til at opretholde muligheden for låntagning til anlægsarbejder. Der kan imidlertid tillige være grund til at præcisere, at provstiudvalget i alle tilfælde skal godkende låntagningen sammen med anlægsarbejdet, da der reelt er tale om en solidarisk forpligtelse for hele provstiet.

For så vidt angår driftskapital, er der ikke tilsvarende begrundelser for lånoptagelse, herunder kassekredit. Lånoptagelse til driftsudgifter strider mod forudsætningen i økonomiloven om ligningsfinansiering af udgifterne og bryder den hensigtsmæssige sammenhæng, der i øvrigt er i den lokale økonomi, mellem likviditet og adgang til at afholde udgifter, idet ligningsbeløbet udbetales i tolvtedelsrater over året. Denne sammenhæng går tabt, hvis der er mulighed for at finansiere udgifter over en kassekredit.

Det bør derfor præciseres, at menighedsråd ikke har adgang til at oprette en kassekredit under kirkekassen. I tilfælde af en akut likviditetskrise vil der være en række muligheder, som alle kræver provstiudvalgets tilslutning: lån i egen anlægsoptagelse, 5 % midler fra provstiet, forskud på næste års ligning (med kommunalbestyrelsens tilslutning) eller et likviditetslån fra stiftet (med stiftsudvalgets vedrørende økonomis tilslutning).

2.6.1.3. Lovforslagets udformning

Der er ikke på nuværende tidspunkt hjemmel til at yde lån af 5 % midlerne, hvorfor der med lovforslaget § 4, nr. 10, foreslås en ændring af økonomilovens § 7 a, stk. 2, sidste punktum således at dette bliver muligt.

*2.6.2. IT-anvendelse**2.6.2.1. Gældende ret*

Det fremgår af økonomilovens §§ 4, 5 og 9, at kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler for budget-

proceduren for de lokale kasser og om regnskabsafleggelse, revision og regnskabsgodkendelse.

2.6.2.2. Kirkeministeriets overvejelser

95 % af menighedsrådene anvender i dag IT-baserede bogføringssystemer, jf. betænkningen afsnit 8.8.1. Det er derfor nærliggende at se sådanne systemer som en løftestang for at lette menighedsrådenes arbejdsbyrde og samtidig bidrage til at øge kvalitet og gennemsigtighed i økonomistyringen.

Med indførelsen af det nye budgetsystem i provstierne og med cirkulære nr. 23 af 19. april 2007 skal menighedsrådene aflevere budgetter og regnskaber i elektronisk form.

Baggrunden herfor er primært den, at den elektroniske dataudveksling – når regnskaberne nu alligevel er ført på edb – letter såvel budgetarbejdet som opgaven med at udarbejde en landdækkende økonomistatistik. Desuden elimineres risikoen for at lave tastefejl ved gentagne indtastninger af de samme oplysninger.

Det fremgår som nævnt af økonomilovens §§ 4, 5 og 9, at kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler for budgetproceduren for de lokale kasser og om regnskabsafleggelse, revision og regnskabsgodkendelse. De nuværende regler tager højde for, at man kan føre regnskaberne i en kolonnebog, men stiller ikke de særlige krav, som er nødvendige, hvis man anvender et IT-baseret økonomisystem. Det gælder bl.a. krav om, at der skal være et intakt transaktions- og revisionsspor, krav om sikkerhed mm. Herudover er der behov for at kunne fastsætte regler om anvendelse af fælles standarder for og udveksling af data mellem IT-systemerne, så de IT-baserede økonomisystemer f.eks. kan aflevere data til provstiernes budgetstøttesystem og udveksle data fra lønsystemet til FLØS (Folkekirken løn- og økonomistyringssystem).

2.6.2.3. Lovforslagets udformning

For at fremme den under afsnit 2.6.2.2. skitserede udvikling foreslås det derfor med lovforslagets § 4, nr. 19, at der i lov om folkekirken økonomi som en ny bestemmelse (§ 25) indsættes, at kirkeministeren kan fastsætte regler om fælles standarder for og udveksling af data mellem de IT-systemer, der anvendes i folkekirken.

Der henvises herom i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 4, nr. 19 (§ 25, i lov om folkekirken økonomi).

2.7. Forenkling af reglerne om kirke- og præsteembedekapitaler

Kirkerne og præsteembederne ejer tilsammen ganske betydelige kapitaler, som er indbetalt til forvalt-

ning i stiftet, hvor de bestyres af stiftsudvalget vedrørende økonomi. Historisk er kirkernes og præstegårdenes kapitaler etableret ved de afløsningssummer, der blev udbetalt ved afløsning i henhold til tiendeafløsningsloven af 1903. Hertil kom betalingen ved afhændelsen af størstedelen af præstegårdsjordene til etablering af husmandsbrug i henhold til jordlovene af 1919 (og i 1949 i Sønderjylland).

I dag udgøres langt størstedelen af kapitalerne imidlertid af forudbetalt gravstedsvedligeholdelse. I modsætning til de førnævnte kapitaler modsvares gravstedskapitalerne imidlertid af et tilsvarende ikke-bogført passiv, nemlig kirkegårdens forpligtelse til at foretage den forudbetalte vedligeholdelse, jf. betænkningen tabel 8.6.

2.7.1. Gældende ret

Det fremgår af den gældende lovs § 21, stk. 1 og 3, at menighedsrådene bestyrer kirkens og præsteembedets faste ejendomme efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren. Forbrug af kirkers og præsteembeders formue samt køb og salg af fast ejendom kan ske efter menighedsrådets beslutning og med godkendelse af kirkeministeren eller efter dennes bemyndigelse af stiftsøvrigheden eller provstiuudvalget.

I den tilhørende bekendtgørelse er anført, at til kirkens kapitaler skal indbetales provenu, der er fremkommet ved salg eller anden afståelse af rettigheder over kirkens faste ejendom, samt engangsvederlag for gravstedsvedligeholdelse.

Til præsteembedernes kapitaler indbetales provenu, der er fremkommet ved salg eller anden afståelse af rettigheder over præsteembeders faste ejendom. Provenu fra salg af landbrugsejendomme efter 1. januar 2004, som vedrører en ejendom, der egner sig til landbrugsmæssig drift, skal dog ikke indbetales, såfremt provstiuudvalget har givet tilladelse til, at provenuet anvendes til finansiering af særskilte anlægsarbejder vedrørende kirken eller præsteembedet eller anvendes som afdrag på kirkens eller præsteembedets lån.

Stiftsudvalget vedrørende økonomi kan tillade, at salgs- og erstatningssummer vedrørende rettigheder over kirkernes og præsteembedernes faste ejendomme udbetales til vedkommende kirkekasse i forbindelse med vedkommende kirkes eller præsteembedes erhvervelse eller istandsættelse af anden fast ejendom. Stiftsudvalget vedrørende økonomi kan endvidere tillade, at salgsomkostninger m.v. dækkes af salgsprovenuet.

Afkastet af kirkekapitalerne udbetales til kirkekassen. Afkastet af præsteembedernes kapitaler udbetales

til præstegårdskassen, hvor en sådan er oprettet, og ellers til kirkekassen.

Det skal bemærkes, at i og med at det fulde afkast udbetales – og ikke kun det reale afkast – sker der i realiteten en gradvis udbetaling af kapitalerne i en takt svarende til inflationen. Hvis kapitalernes reale værdier skulle opretholdes, skulle der således henlægges en andel af afkastet på ca. 2 % om året.

2.7.2. Kirkeministeriets overvejelser

Reglerne vedrørende kapitalforvaltningen har traditionelt været styret af to forhold.

For det første præsteembedekapitalernes historiske tilknytning til finansieringen af præsteembedet, som lever videre i form af en adskillelse mellem kirkekapitaler og præsteembedekapitaler og i form af forskellige regler for disponeringen af kapitalerne, selv om den historiske begrundelse herfor ikke længere er til stede.

For det andet har der historisk været et ønske om at maksimere omfanget af stiftsmidler med henblik på at sikre tilstrækkelige midler til udlån. Som følge af en stærk vækst i omfanget af gravstedskapitaler i de seneste årtier er dette ikke længere en aktuell problemstilling. Det er i dag under halvdelen af kapitalerne, der er udlånt til kirker og præsteembeder; resten er placeret i obligationer. Udbetalingen af gravstedskapitaler er omlagt fra og med 2007, således at kapitaler af nye vedligeholdelsesaftaler bliver udbetalt efter et serieprincip over vedligeholdelsesaftalens løbetid. For tidligere aftaler bliver hovedstolen først udbetalt, når vedligeholdelsesaftalen er udløbet. Denne omlægning vil alt andet lige betyde en reduktion af gravstedskapitalerne med ca. 1/3, når den er fuldt indfaset, men på grund af væksten i nye aftaler forventes gravstedskapitalerne uanset omlægningen fortsat at vokse i de kommende år. Der vil således fortsat være rigelige midler til at dække lånebehovet.

Opdelingen mellem kirkekapitaler og præsteembedekapitaler er i dag ikke tidssvarende, eftersom det ikke længere er præsteembedet (som juridisk person), der finansierer præstens embede. Med ændringen af økonomiloven i 2006 blev den sidste rest af sammenhæng ophævet, idet afkastet af præsteembedernes kapitaler blev overført fra fællesfonden til de lokale præstegårds- eller kirkekasser. Afkastet af såvel kirkens som præsteembedets kapitaler indgår nu blot som en indtægt i den lokale økonomi.

Der foreslås derfor en lovændring således, at præsteembedekapitalerne bliver nedlagt som selvstændige kapitaler og overføres til kirkekapitalerne (herefter kirke- og præsteembedekapitalen). Begge typer kapitaler er i dag forvaltet af stifterne. Præsteembedernes

præstegårde og landbrug m.m. lægges ikke ind under kirkekasserne, før der sker et evt. salg af ejendommen, jf. neden for.

Hvis præsteembedekapitalen tilhører ét sogn overføres kapitalen sammen med kirkekassens kirkelige kapitaler. Hvis præsteembedekapitalen tilhører flere sogne (flersognspastorat) kan præsteembedekapitalen deles mellem sognene efter samme forhold som antallet af medlemmer i sognene. Alle medlemmer har bidraget til præsteembedets drift over kirkeskatten med den samme kirkeskatteprocent i mange år og den historiske oprindelse af de indbetalte kirkekapitaler er derfor uegnet som fordelingsnøgle, foruden at det kan blive meget svært grundet ændringer i sognestrukturen over tid at identificere, hvilke sogne, der oprindeligt har bidraget med hvilken del af et præsteembedes kapitaler. Ifølge en stikprøve har en tredjedel af embedskapitalerne flere ejere.

Det er lagt til grund, at kirkerne og præsteembederne er selvstændige offentlige forvaltningsenheder, og at ændringer af disses organisering kan ske ved lov. Det fremgår ikke klart af den nuværende formulering af § 21, at der skal ske en indbetaling til kirkens kapitaler af provenu fremkommet ved salg eller anden afståelse af rettigheder over kirkens faste ejendomme, og dette ønskes præciseret ved en lovændring bl.a. for beskytte kapitalerne som grundlag for den lokale økonomi.

Der kan fortsat være en grund til, at reglerne lægger barrierer ind i forhold til forbrug af kapitalerne. Hensynet til en bæredygtig lokal økonomi tilsiger, at kirkekassens udgifter skal tilpasses indtægterne. Der bør ikke kunne dækkes over driftunderskud ved forbrug af kapitalerne, og forbrug til anlægsformål bør alene ske undtagelsesvis.

Som følge af, at dele af de kapitaler, der indgår i den lokale økonomi, stammer fra salg af kirkens faste ejendom, hvor der ofte er tale om større summer, vil der være tilfælde, hvor der opstår tvivl om, hvorledes kapitalerne skal deles såfremt der måtte ske sognegrænseændringer eller ophævelser. I tilfælde hvor der sker udskillelse af et sogn fra et flersognspastorat, må det betragtes som værende mest rimeligt, såfremt kapitalerne, der er afkast fra salg af fast ejendom deles, således at det udskilte sogn kompenseres ligeligt i forhold til det/de tilbageværende sogne i forhold til medlemstallet i sognene. Tilsvarende skal der ske ligedeling af et præsteembedes faste ejendomme ved udskillelse fra et sogn. Ved salg af et præsteembedes faste ejendomme, hvor salgssummen indbetales til stiftet, skal salgssummen fordeles på kirke- og præsteembe-

dekapitalen i pastoratet i forhold til sognenes medlemstal.

2.7.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås, at der gennemføres en væsentlig forenkling i kapitalforvaltningen, ved at præsteembedekapitalerne bliver nedlagt som selvstændige kapitaler og i stedet bliver overført til kirke- og præsteembedekapitalen, jf. lovforslagets § 4, nr. 18, hvor en ny § 21 a indsættes i økonomiloven. I enkeltsgnspastorater kan dette ske uden videre. I flersognspastorater kan præsteembedekapitalen fordeles på sognenes kirke- og præsteembedekapital efter samme forhold som antallet af folkekirkemedlemmer i sognene. Tilsvarende fordeling finder anvendelse ved salg af præsteembedets faste ejendom.

Ved lovforslagets § 4, nr. 18, indsættes endvidere en ny § 21 b i økonomiloven, som forenkler reglerne, således at der til kirke- og præsteembedekapitalen indbetales provenu, der er fremkommet ved salg eller anden afståelse af rettigheder over kirkens faste ejendom. Dette forudsætter naturligvis den i § 21 a foreslåede sammenlægning af præsteembedernes og kirkernes kapitaler (kirke- og præsteembedekapitalen).

Ved lovforslagets § 4, nr. 18, indsættes tillige § 21 b, stk. 2, i økonomiloven, hvori Kirkeministeren bebyrdes til at fastsætte regler for udbetaling af kirkens kapitaler bortset fra gravstedskapitaler.

Der vil i forlængelse heraf blive fastsat nærmere regler om, hvornår kapitalerne må bruges og til hvilke formål.

For at sikre en smidig og praktisk proces for overførsel af præsteembedets kapitaler er ikrafttrædelsestidspunktet fastsat til et senere tidspunkt end for de øvrige forslag, jf. lovforslagets § 8, stk. 2. Endvidere er der i lovforslagets § 9 indsat en overgangsbestemmelse, hvorefter kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om proceduren vedrørende nedlæggelse af præsteembedets kapitaler. Disse regler vil naturligvis blive ophævet efter nedlæggelserne er sket. Dermed mister bestemmelsen sit indhold, hvorfor den er udformet som en overgangsbestemmelse.

Der henvises herom i øvrigt til bemærkningerne til lovforslaget § 4, nr. 18 (§ 21 a og b, i lov om folkekirken økonomi).

3. Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser for staten, regioner og kommuner

Forslaget indebærer omkostninger til gennemførelse og efteruddannelse af menighedsråd. Kirkeministeriet har foretaget en reservation på 2,0 mio. kr. på finansloven til formålet. Forslaget indebærer endvidere udgifter for folkekirken i forbindelse med nedlæggel-

se af kirkedistrikter, sammenlægning af præsteembedskapitaler med kirkekapitaler samt uddannelsesaktiviteter i tilknytning til ændringen af økonomilovens udgiftsbestemmelser og indførelse af disponeringsregler og regnskabsinstrukser. Folkekirkens andel af udgifter er endnu ikke gjort op.

4. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet af betydning.

5. De administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

6. De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Betænkning 1491/2007 har været i høring i perioden fra den 15. august til den 7. december 2007. Der blev modtaget i alt 380 høringssvar til betænkningen.

Lovforslaget har i perioden fra den 23. juni til den 22. august 2008 været i høring i hos følgende parter:

Biskopperne, Stiftsøvrighederne, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening, Den dansk Præsteforening, Danmarks Kordegneforening, Danmarks Kirketjenerforening, Dansk Kirkemusiker Forening, Dansk Organist og Kantor Samfund, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Foreningen af Sognemedhjælpere i Danmark, Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte, Foreningen af Præliminære Organister, 3 F, Finansministeriet, Velfærdsministeriet, Folkekirkens Uddannelsesinstitutioner, Kirkemusikskolerne, Kommunernes Landsforening, Det mellemkirkelige Råd og Danske Sømands- og Udlandskirker.

9. Sammenfattende skema

Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Større gennemsigtighed i anvendelsen af folkekirkens ressourcer.	Forslaget indebærer omkostninger til gennemførelse og efteruddannelse af menighedsråd. Kirkeministeriet har afsat en reservation på 2,0 mio. kr. på finansloven. Folkekirkens andel af udgifterne er ikke opgjort
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen af betydning, dog vil forslaget indebære udgifter til tilpasning af IT-baserede økonomisystemer hos folkekirkens leverandører
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget har ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I lovforslagets bilag 1 er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de gældende regler.

*Til § 1**Til nr. 1*

Hvor der efter bestemmelsen foreligger en »særlig tilknytning«, har kirkens præst eller præster pligt til at yde betjeningen. Dette er dog ikke til hinder for, at bopæls sognets præst efter aftale kan medvirke i stedet.

Ifølge bestemmelsen foreligger der altid særlig tilknytning i følgende tilfælde

- 1) Hvor den pågældende har haft tidligere bopæl sognet.
- 2) Hvor den pågældende har nære pårørende, der bor i sognet.
- 3) Hvor den pågældende har forældre søskende eller børn begravet på en kirkegård i sognet for så vidt angår begravelse eller bisættelse.

Bestemmelsen er ikke udtømmende, og retten til kirkelig betjening vil således endvidere kunne etableres i andre tilfælde, hvor det vurderes, at der er tale om særlig tilknytning.

Bestemmelsen ændrer ikke ved præstens mulighed for at udfører kirkelige handlinger for personer, som ikke har en særlig tilknytning.

Endvidere ændres der ikke ved indholdet af bemyndigelsesbestemmelsen, i § 7, stk. 2, i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, hvorefter kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om ret til kirkelig betjening i sogne-menighedens kirke. Der er blot tale om en lovteknisk ændring af ordlyden.

Præstens afgørelse kan indbringes for biskoppen. Biskoppens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Det betyder, at biskoppens afgørelse ikke kan prøves af kirkeministeren.

Hvor særlig tilknytning etableres i kraft af 'nære pårørende' boende i sognet, jf. forslaget til § 7, stk. 1, nr. 2, i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, tænkes der på forældre, søskende eller børn.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.1.

*Til § 2**Til nr. 1, 2 og 3*

Ændringerne er en konsekvens af, at begrebet »kirke-distrikt« udgår af den kirkelige lovgivning, ved at alle kirke-distrikter omdannes til sogne.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.

*Til § 3**Til nr. 1*

Ændringen medfører en styrkelse af provstiu-dvalgets kompetence ved, at den udvides fra at være godkendende til at være fastsættende, hvilket har afgørende betydning i forhold til provstiu-dvalgets mulighed for at foretage et eftersyn af kirkegårdstaksterne på de folkekirkeligt bestyrede kirkegårde.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.3.

Til nr. 2

Ændringen er en konsekvens af, at provstiu-dvalgets kompetence i forbindelse med fastsættelsen af takster ændres fra at være godkendende til at være fastsættende.

Der henvises til de almindelige bemærkninger 2.3.

Til nr. 3

Bestemmelsen medfører, at kirkeministeren får adgang til at fastsætte regler om beregningen af kirkegårds- og krematorietakster.

Der henvises til de almindelige bemærkninger 2.3.

Til nr. 4

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med lovforslagets § 1, nr. 1, (ændringen af § 7 i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning), som med denne ændring følges op af en tilsvarende modernisering af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde for så vidt angår retten til at blive begravet på kirkegården.

Særlig tilknytning efter *stk. 2* skal således forstås på samme måde som efter medlemslovens § 7, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, dog således at opregningen her er udtømmende. Desuden ændres *stk. 3*, således at udgangspunktet herefter er, at andre udensogns boende som udgangspunkt skal have adgang til at blev begravet på kirkegården, idet menighedsrådet dog kan afvise dette, såfremt det er nødvendigt ud fra hensynet til den nuværende eller fremtidige betjening af sognets egne beboere. Et sogn skal med andre ord ikke kunne tvinges til at udvide kirkegården på grund af tilstrømning fra udensogns boende. I realiteten er dette ikke noget problem på de fleste kirkegårde, da der på grund af den øgede andel af urnebegravelser er rigelig plads.

Samtidig ophæves *stk. 1, 2. pkt.* om ikke-medlemmers adgang. Hermed forenkles reglerne idet den nuværende bestemmelse i realiteten ingen større prak-

tisk betydning har. Det skyldes at der for øjeblikket ikke findes nogen kommunale begravelsespladser og kun meget få, der tilhører trossamfund, og bestemmelsen omfatter alene de ikke-medlemmer, der bor i *det sogn*, hvor der er en sådan begravelsesplads. Bestemmelsen kan endvidere forekomme diskriminerende og bidrager samtidig til at udhule den stilling, folkekirken kirkegårde har som samfundets almindelige begravelsespladser. Bestemmelsen er derfor overflødig og kan dermed ophæves. Ophævelsen af bestemmelsen vil naturligvis ikke ændre ved, at der kan fastsættes forskellige takster for medlemmer og ikke-medlemmer.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.1.

Til § 4

Til nr. 1

Der er tale om konsekvensændringer som følge af afskaffelsen af præstegårdskassen, jf. ophævelsen af § 1, stk. 3.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til nr. 2

Ændringen af overskriften til kapitel 1 er en konsekvens af, at præstegårdskasserne nedlægges som selvstændige kasser, jf. § 4, nr. 2.

Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til nr. 3

For at lette de administrative omkostninger skal hvert menighedsråd kun bestyre en kasse med ét budget og ét regnskab.

Ved ophævelsen af § 1, stk. 2, afskaffes muligheden for, at et menighedsråd, der bestyrer flere kirker, kan oprette en kasse for hver kirke.

Ved ophævelsen af § 1, stk. 3, nedlægges præstegårdskasserne som selvstændige kasser. Budgettet for præstegårdskassen fastsættes i dag af menighedsrådene på et fællesmøde efter indhentet udtalelse fra præstegårdsudvalget. Budgettet fastsættes inden for den af provstiudvalget fastsatte rammebevilling og bevilling til anlægsudgifter. Ved nedlæggelsen af præstegårdskassen som en selvstændig kasse føres præstegårdens budget og regnskab i en af pastoratets kirkekasser.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til nr. 4

Økonomilovens § 2 har både efter den gældende og efter den foreslåede bestemmelse ikke til formål at fastlægge, hvad menighedsrådet skal, men afgrænse, hvad menighedsrådet må bruge kirkekassens midler til. Det ændrede affattelse tager som noget nyt udgangspunkt i de formål, der er for menighedsrådets virksomhed.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.5.1.

Den foreslåede bestemmelse i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om folkekirkens økonomi, om udgifter vedrørende den kirkelige virksomhed i sognet:

Dette omfatter kirkens hovedformål: først og fremmest enhver udgift knyttet til sognets gudstjenester, men også den kirkelige undervisning – konfirmationsforberedelse, dåbsoplæring, kirkehøjskole, studiekredse mv. – og menighedsplejen, samt udgifter til formål, der udgør nødvendige forudsætninger for, at disse aktiviteter kan finde sted, så som bygninger og medarbejdere. Betraget som udgiftsarter er der tale om drifts- og anlægsudgifter vedrørende kirkebygning, eventuel sognegård samt præstegård(e), lønudgifter til kirkefunktionærer og eventuelle lokalt finansierede præster samt øvrige driftsudgifter i forbindelse med kirkelige aktiviteter.

Det vil ikke være ønskeligt at give en mere præcis definition af »kirkelige virksomhed«, »det kirkelige liv« eller »kirkelige formål«. Der er store forskelle i opfattelsen af, hvilke aktiviteter der kan betegnes som »kirkelige«, og som det enkelte menighedsråd dermed kan finansiere af kirkekassen, og det er ikke hensigten med ændringen at begrænse det kirkelige livs mangfoldighed. Afgrænsningen bør således fortsat være overladt til det enkelte menighedsråd under tilsyn af de stedlige kirkelige tilsynsmyndigheder, provstiudvalget og stiftsøvrigheden, jf. menighedsrådslovens § 45. Menighedsrådets afgørelse skal bygge på en konkret vurdering af, om det pågældende formål kan siges at virke til fremme af det kirkelige liv på stedet.

Udgiftsformålet skal ifølge sagens natur være folkekirkeligt. Det er endvidere fortsat ikke hensigten, at der skal kunne ydes tilskud til landsdækkende kirkelige organisationer som sådan, men alene til sådanne organisationers lokale virksomhed. Den eneste undtagelse hertil er (i henhold til nr. 6) muligheden for tilskud til Danske Sømands- og Udlandskirker (DSUK). Dette skyldes, at DSUK har aktiviteter rettet mod kirkelig betjening i form af f.eks. gudstjenester og kirkelige handlinger for folkekirkemedlemmer fra sognet, som opholder sig i udlandet.

Menighedsrådet kan godt købe tjenesteydelser af landsdækkende kirkelige organisationer, idet der ikke er tale om et tilskud, når der foreligger en modydelse, som har en værdi for sognet, der modvarer betalingen. Tilsvarende kan menighedsrådet også godt tegne medlemskab af Landsforeningen af Menighedsråd.

Selv om der er adgang til at afholde udgifter af kirkekassen til den kirkelige virksomhed, kan menighedsrådet godt have adgang til at oppebære visse indtægter i forbindelse med den. Det fremgår således af § 19, stk. 1 i lov om bestyrelse og brug af folkekirken kirker m.m., at betaling for brug af kirken ved særskilte kirkelige handlinger, kirkelige møder m.v. fastsættes i en vedtægt, der udfærdiges af menighedsrådet og godkendes af provstiuvalget. Af den betænkning 769/1976, som lå til grund for bestemmelsen, fremgår: »Med ordene »brug af kirken« sigtes foruden til selve benyttelsen af kirken, herunder ligkapellet, til alle ydelser fra kirkens side såsom opvarmning, belysning, rengøring, pyntning, orgelspil, korsang, klokke-ringing, medvirken af kirkebetjeningen m.v.«

Den foreslåede bestemmelse i § 2, stk.1, nr. 2, i lov om folkekirken økonomi, om sognets begravelsesvæsen:

Folkekirken kirkegårde er de almene begravelsespladser i Danmark. Et sogns beboere har således ret til at blive begravet på kirkegården i det sogn, hvor de bor, jf. § 14 i lov om folkekirken kirkebygninger og kirkegårde. Udgifterne vedrørende sognets begravelsesvæsen omfatter alle drifts- og anlægsudgifter vedrørende kirkegård og eventuelt krematorium, herunder lønudgifter til kirkegårdsfunktionærer.

Selv om der er adgang til at afholde udgifter af kirkekassen til formålet, kan menighedsrådet godt have adgang til at oppebære indtægter i forbindelse med sognets begravelsesvæsen. Det fremgår således af § 12 i lov om folkekirken kirkebygninger og kirkegårde, at der kan oppebæres indtægter i henhold til takstbestemmelser for kirkegården, som er fastsat i en af provstiuvalget godkendt vedtægt. Dette omfatter typisk takster for erhvervelse, fornyelse og vedligeholdelse af gravsteder, samt takster for begravelse og urnesættelse.

Den foreslåede bestemmelse i § 2, stk. 1, nr. 3, i lov om folkekirken økonomi, om indtægtsdækket virksomhed som udøves i tilknytning til aktiviteter, jf. nr. 1 og 2:

Bestemmelsen giver menighedsrådene adgang til at afholde udgifter til indtægtsdækket virksomhed i tilknytning til aktiviteterne under nr. 1 og nr. 2. Som anført drives en del af aktiviteterne under nr. 1 og nr. 2 med en vis indtægtsdækning. Den indtægtsdækkede

virksomhed, som omfattes af nr. 3, vedrører imidlertid aktiviteter, der ikke falder ind under nr.1 eller nr. 2, men som udøves i tilknytning til disse. Formålet med bestemmelsen er at give mulighed for en bedre udnyttelse af sognets aktiver med henblik på at skabe indtægter til kirkekassen og derved aflaste kirkeskatten. Det er således en forudsætning, at der i hovedsagen er tale om udnyttelse af aktiver, der er anskaffet til andet formål. Men en øget selvfinansieringsgrad kan også være sund i sig selv, fordi den er med til at sikre, at sognets kirke er åben i forhold til det omgivende samfund.

Der drives traditionelt en sådan indtægtsdækket virksomhed i form af drift (ved bortforpagtning) af den landbrugsjord, der hører til præsteembedet – en aktivitet, der i sig selv ikke kan siges at tjene noget kirkeligt formål. Den foreslåede bestemmelse giver mulighed for, at der tillige f.eks. kan ske udlejning af lokaler i sognegården til forskellige arrangementer, f.eks. bryllupsreceptioner eller foreningsmøder. Det vurderes, at en sådan udlejning i et vist omfang allere-de finder sted i dag. De konkrete aktiviteter behøver ikke at have et kirkeligt formål, men det er en forudsætning, at deres indhold ikke er i konflikt med kirkens formål.

Kirkebygningen vil ikke kunne udlejes til indtægtsdækket virksomhed efter bestemmelsen, da den efter § 5, stk. 1 i lov om bestyrelse og brug af folkekirken kirker m.m. alene kan anvendes til kirkelige formål. Den anførte bestemmelse vil skulle suppleres med disponeringsregler, som svarer til de regler om indtægtsdækket virksomhed, der generelt gælder for offentlige institutioner. Reglerne skal sikre, at der sker fuld omkostningsdækning for kirkekassen ved fastsættelsen af priserne for salg af ydelser. Konkurrenceforhold i forhold til privat aktivitet forudsættes i øvrigt reguleret af den almindelige konkurrencelovgivning.

De foreslåede bestemmelser i § 2, stk. 1, nr. 4 og 5, i lov om folkekirken økonomi: De under nr. 4 og 5 anførte formål svarer til, hvad der er omfattet af den gældende bestemmelse nr. 14, idet dog »kommunen« er ændret til »provstiet«.

Den foreslåede bestemmelse i § 2, stk. 1, nr. 6, i lov om folkekirken økonomi, om kirkelige betjening af folkekirken medlemmer i udlandet:

Medlemmer af folkekirken forbliver medlemmer, selv om de bosætter sig i udlandet, og de har fortsat ret til kirkelig betjening af præsten for den menighed i Danmark, som de senest har hørt til. En væsentlig del af den kirkelige betjening af danskere i udlandet udøves imidlertid af DSUK's præster i sømands- og udlandskirkerne.

Menighedsrådet har adgang til at støtte DSUK's virksomhed, typisk gennem et medlemskab af organisationen, hvilket samtidig er med til at sikre DSUK en bred folkekirkelig forankring.

Den foreslåede bestemmelse i § 2, stk. 1, nr. 7, i lov om folkekirkens økonomi, om personregistrering:

Folkekirken varetager uden for de sønderjyske landsdele den grundlæggende personregistrering, dvs. registrering af fødsler, navne og dødsfald. Der er tale om en myndighedsopgave, som menighedsrådene er forpligtede til at stille nødvendige ressourcer til rådighed for. Der er ikke adgang til, at kirkekassen oppebærer indtægter i forbindelse med personregistreringen.

Den foreslåede bestemmelse i § 2, stk. 2, i lov om folkekirkens økonomi:

Bestemmelsen giver hjemmel til at fastsætte nærmere regler om nr. 1-7. Hjemlen er navnlig møntet på den foreslåede mulighed for indtægtsdækket virksomhed. Bestemmelsen vil skulle suppleres med disponeringsregler, som svarer til de regler om indtægtsdækket virksomhed, der generelt gælder for offentlige institutioner. Reglerne skal sikre, at der sker fuld omkostningsdækning for kirkekassen ved fastsættelsen af priserne for salg af ydelser. Konkurrenceforhold i forhold til privat aktivitet forudsættes i øvrigt reguleret af den almindelige konkurrencelovgivning.

Til nr. 5

Ændringen af § 3, stk. 2, er en konsekvens af, at præstegårdskassen afskaffes, jf. ophævelsen af § 1, stk. 3, samt at præsteembedernes og kirkernes kapitaler sammenlægges, jf. § 21 b.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1. og afsnit 2.7.

Til nr. 6, 7, 8 og 9

Der er alene tale om konsekvensændringer som følger af afskaffelsen af præstegårdskassen, jf. ophævelsen af § 1, stk. 3. Det er således ikke tanken, at de hidtidige fremgangsmåder ændres.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til nr. 10

Kirkekassen må ikke oprette en kassekredit, da det vil være i modstrid med rammestyningen, men provstiuvalget får ved denne bestemmelse mulighed for at yde midlertidige likviditetslån af 5%-midlerne. Menighedsrådet kan således søge provstiuvalget om et kortvarigt lån i 5 % midlerne.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.6.1.

Til nr. 11 og 12

Ændringerne er en konsekvens af, at der med lovforslaget foreslås en afskaffelse af præstegårdskasserne, jf. ophævelsen af økonomilovens § 1, stk. 3.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til nr. 13

Ændringen er en konsekvens af, at der i § 17 g efter stk. 2 indsættes et nyt stykke.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.3.

Til nr. 14 og 15

Ændringerne er en konsekvens af, at der med lovforslaget foreslås en afskaffelse af præstegårdskasserne, jf. ophævelsen af økonomilovens § 1, stk. 3.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til nr. 16

Med ændringen sker der en styrkelse af den kritiske revision (forvaltningsrevisionen) i et samspil mellem provstiuvalg og provstirevisor.

Indsættelsen af et nyt stk. 3 i § 17 g ændrer ikke på, at den sædvanlige revision af de lokale kasser fortsat finansieres af fællesfonden.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.2.

Til nr. 17

Ændringen er en konsekvens af, at der med lovforslaget foreslås en afskaffelse af præstegårdskasserne, jf. ophævelsen af økonomilovens § 1, stk. 3.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til nr. 18

Med § 21 a overføres præsteembedernes kapitaler til kirkernes kapitaler som herefter benævnes kirke- og præsteembedekapitalen. Tilsvarende fordeling (efter medlemstal i sognet) finder anvendelse ved salg af præsteembedets faste ejendom.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.7.

§ 21 b, stk. 1, som medfører en forenkling af reglerne om kirkernes kapitaler, forudsætter at denne overførsel foretages. Salgsprovenuet skal dog ikke indbetales til kirke- og præsteembedekapitalen, såfremt provstiuvalget har givet tilladelse til, at provenuet anvendes til finansiering af ejendomserhvervelse eller særskilte anlægsarbejder eller anvendes som afdrag på kirkekassens lån. Anvendelsen af provenuet skal i

F. t. l. vedr. medlemskab af folkekirken m.v.

så fald være godkendt af provstiuvalget forud for gennemførelsen af pågældende salg eller afståelse.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.7.

Til nr. 19

Bemyndigelsen er indsat med henblik på, at der fastsættes regler, som tager højde for de særlige krav, der er nødvendige, hvis man anvender et IT-baseret økonomisystem.

Det gælder bl.a. krav om, at der skal være et intakt transaktions- og revisionsspor, krav om sikkerhed mm. Herudover er der behov for at kunne fastsætte regler om anvendelse af fælles standarder for og udveksling af data mellem IT-systemerne, så de IT-baserede økonomisystemer f.eks. kan aflevere data til provstiernes budgetstøttesystem og udveksle data fra lønsystemet til FLØS.

Det forudsættes, at der fortsat vil blive anvendt systemer fra flere forskellige leverandører, men bestemmelsen giver mulighed for at kræve, at disse systemer »kan tale sammen«.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.6.2.

Til § 5

Til nr. 1

Ændringen er en konsekvens af, at der med lovforslaget foreslås en afskaffelse af præstegårdskasserne, jf. ophævelsen af økonomilovens § 1, stk. 3.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.1.

Til § 6

Til nr. 1-8

Ændringerne er en konsekvens af, at begrebet »kirke-distrikt« udgår af den kirkelige lovgivning, ved at alle kirke-distrikter omdannes til sogne.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.

Til nr. 9

Med lovforslaget ophæves menighedsrådets forpligtelse til en gang om året på det møde, hvor den endelige behandling af de kirkelige kassers årlige budget finder sted, at give en mundtlig orientering om den planlagte virksomhed i det kommende år. Denne ændring skal ses i sammenhæng med indsættelsen af et nyt stykke i § 41, jf. lovforslagets § 6, nr. 10.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.4.

Til nr. 10

Med lovforslagets § 6, nr. 10, foreslås det, at menighedsrådet en gang om året indkalder til et menigheds-møde, hvor rådet redegør for sidste års regnskab og det kommende års budget. Under dette møde aflægger menighedsrådet beretning om rådets virksomhed i det forløbne år og orienterer om den planlagte virksomhed i det kommende år. På et menigheds-møde har alle medlemmer af menigheden taleret og har dermed mulighed for at deltage i drøftelserne.

Menighedsrådet kan tillige, i forlængelse heraf, vælge at udarbejde orienteringen skriftligt. Det synliggør menighedsrådets planer og gør orienteringen velegnet til offentliggørelse – f.eks. i kirkeblad, dags-presse eller på sognets hjemmeside.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.4.3.

Såfremt menighedsrådet vælger at udarbejde en skriftlig orientering, er det op til menighedsrådet selv at afgøre, hvor omfattende denne orientering skal være, og om det skal være en egentlig mål-, prioriterings- og ressourceplan.

Det bemærkes, at det nuværende forslag er ændret i forhold til betænkning på baggrund af hørings-svarene. Kravet om skriftlighed i den efterfølgende orientering er således gjort frivillig, hvorimod dette var obligato-risk i betænkningen.

Til nr. 11 og 12

Ændringerne er en konsekvens af, at begrebet »kirke-distrikt« udgår af den kirkelige lovgivning, ved at alle kirke-distrikter omdannes til sogne.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.

Til § 7

Til nr. 1-3

Ændringerne er en konsekvens af, at begrebet »kirke-distrikt« udgår af den kirkelige lovgivning, ved at alle kirke-distrikter omdannes til sogne.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.

Til § 8

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. februar 2009, jf. stk. 1.

Det foreslås i stk. 2, at § 4, nr. 18 træder i kraft den 1. januar 2010. Baggrunden er, at det vurderes, at der er tale om en større opgave for stifterne at gennemgå og omlægge præsteembedekapitalerne til de samlede præsteembede- og stiftskapitaler.

Det foreslås i stk. 3, at § 4, nr. 1 i denne lov, § 1 i lov om folkekirkens økonomi, som ændret ved denne lovs § 4, nr. 3, § 11, stk. 3 og § 17 b, stk. 7, i lov om folkekirkens økonomi, som affattet ved denne lovs § 4, nr. 14-15, samt § 19, i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., som affattet ved denne lovs § 5 træder først i kraft 1. januar 2010 med virkning for budgettet vedrørende 2011.

Det begrundes i, at nedlæggelsen af præstegårdskasserne og ekstra kirkekasser under samme menighedsråd bør træde i kraft med virkning fra et budgetår. Dette skyldes, at det forudsætter ændring af budgettets struktur og ændring af i de IT-systemer, der anvendes i budget- og regnskabsprocessen. IT-systemerne leveres af private leverandører, der først kan forventes at iværksætte arbejdet med ændringerne efter lovens vedtagelse. Budgetprocessen for 2010 begynder formelt senest 15. april 2009 med provstivalgenes udmelding af foreløbige driftsrammer til menighedsrådene. Hertil kommer, at det vil være nødvendigt at tilbyde efteruddannelse af menighedsråd og medarbejdere med henblik på at sikre gennemførelsen af lovændringerne. Ændringerne bør derfor træde i

kraft med virkning for budgettet 2011, dvs. den budgetproces, der finder sted i 2010 vedrørende 2011.

Det foreslås i stk. 4, at § 2, nr. 1-3, § 6, nr. 1-8 og 11-12, og § 7, nr. 1-3 træder i kraft 1. oktober 2010. Nedlæggelse af kirkedistrikterne involverer både et større antal myndigheder og vil kræve omlægning i eksisterende IT-systemer. Grundet opgavens kompleksitet vurderes den ikke at kunne afsluttes før 1. oktober 2010.

Til § 9

Overgangsbestemmelsen betyder, at kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler for proceduren vedrørende overførsel af præsteembedets kapitaler samt regler om kirkedistrikters omdannelse til sogne. Disse regler vil naturligvis blive ophævet efter, at overførslerne og omdannelserne er foregået. Dermed mister bestemmelsen sit indhold, hvorfor den derfor er udformet som en overgangsbestemmelse.

Til § 10

Den foreslåede bestemmelse vedrører lovens territoriale gyldighed.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, som ændret ved § 2 i lov nr. 941 af 20. december 1999, foretages følgende ændring:

1. § 7 affattes således:

§ 7. Et medlem af folkekirken, der ikke hører til sognemenigheden, men som har en særlig tilknytning til denne, har ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

»§ 7. Et medlem af folkekirken, der ikke hører til sognemenigheden, men som har en særlig tilknytning til denne, har ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke. Særlig tilknytning foreligger blandt andet, hvis medlemmet

- 1) tidligere har haft bopæl i sognet,
- 2) har nære pårørende, bor i sognet, eller
- 3) for så vidt angår begravelse eller bisættelse har forældre, ægtefælle eller børn, der er begravet på en kirkegård i sognet.

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke.

Stk. 3. Præstens afgørelse efter stk. 1 kan indbringes for biskoppen. Biskoppens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 2

I lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 6 af 3. januar 2007, foretages følgende ændringer:

§ 8. Efter anmodning fra mindst 10 af sognemenighedens medlemmer, som har valget til menighedsråd, skal sogne- eller distriktskirken stilles til rådighed til afholdelse af gudstjeneste ved en anden præst i folkekirken end den eller de præster, der er ansat ved kirken.

1. I § 8, *stk. 1* og § 9, *stk. 1*, ændres »sogne- eller distriktskirken« til: »sognekirken«.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

§ 9. Et medlem af sognemenigheden har ret til at få sogne- eller distriktskirken stillet til rådighed til

§ 11. Valgmenighedsmedlemmer har ret til at få kirken i det sogn eller sognedistrikt, hvor de er bosat, stillet til rådighed til kirkelige handlinger ved valgmenighedens præst.

§ 14. Biskoppen kan stille en kirke til rådighed for en evangelisk-luthersk frimenighed og dens præst til gudstjenester og kirkelige handlinger, hvis

- 1) anmodning herom fremsættes af mindst 10 medlemmer af frimenigheden, der bor i sognet eller sognedistriktet,

§ 12. ---

Stk. 3. Ved godkendelsen af vedtægter skal provstiudvalget sikre ensartede takster inden for samme ligningsområde, medmindre særlige forhold gør sig gældende.

§ 12. ---

Stk. 4. Provstiudvalget sender genpart af vedtægter og vedtægtsændringer til stiftsadministrationen samtidig med godkendelsen.

2. I § 11 udgår »eller sognedistrikt«.

3. I § 14, *stk. 1, nr. 1*, udgår »eller sognedistrikt«.

§ 3

I lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, jf. lovbekendtgørelse nr. 7 af 3. januar 2007, foretages følgende ændringer:

1. § 12, *stk. 3*, affattes således:

»*Stk. 3.* Ved godkendelsen af vedtægter skal provstiudvalget sikre ensartede takster inden for samme ligningsområde, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Provstiudvalget kan efterfølgende efter forhandling med menighedsrådet tage initiativ til at ændre tidligere godkendte vedtægters takstbestemmelser.«

2. § 12, *stk. 4*, affattes således:

»*Stk. 4.* Provstiudvalget sender genpart af de fastsatte vedtægter og vedtægtsændringer til stiftsadministrationen.«

3. I § 12 indsættes som *stk. 5*:

»*Stk. 5.* Kirkeministeren kan fastsætte regler om beregning af takster.«

Gældende formulering

§ 14. Sognets beboere har ret til at blive begravet på kirkegården i det sogn, hvor de bor. For personer, der ikke tilhører folkekirken, gælder dette dog ikke, hvis der i sognet findes en kommunal begravelsesplads eller en begravelsesplads for det trossamfund, som de tilhører.

Stk. 2. Udensogsboende, der enten har ægtefælle, forældre eller børn begravet på kirkegården, eller som på særlig måde har været knyttet til sognet, ligestilles med indensogsboende.

Stk. 3. Hvor pladsforholdene tillader det, kan det i vedtægten bestemmes, at også andre udensogsboende end de i stk. 2 nævnte skal have adgang til at blive begravet på kirkegården.

Lovforslaget

4. § 14 affattes således:

»§ 14. Sognets beboere har ret til at blive begravet på kirkegården i det sogn, hvor de bor.

Stk. 2. Udensogsboende, som har en særlig tilknytning til sognet, ligestilles med indensogsboende. Særlig tilknytning foreligger, hvis den udensogsboende

- 1) tidligere har haft bopæl i sognet,
- 2) har nære pårørende, der bor i sognet, eller
- 3) har forældre, ægtefælle eller børn, der er begravet på en kirkegård i sognet.

Stk. 3. Andre udensogsboende end dem, der er nævnt i stk. 2, har ligeledes adgang til at blive begravet på kirkegården. Menighedsrådet kan dog afvise dette, hvis det er nødvendigt ud fra hensynet til den nuværende eller fremtidige betjening af sognets egne beboere.«

§ 4

I lov om folkekirkens økonomi, jf. lovbeholdtgørelse nr. 609 af 6. juni 2007 foretages følgende ændringer:

1. Overalt i loven ændres »kirke- og præstegårdskassens« til: »kirkekassens«, »kirke- og præstegårdskasserne« til: »kirkekasserne«, »kirke- og præstegårdskasser« til: »kirkekasser«, »kirke- og præstegårdskassernes« til: »kirkekassernes« og »kirke- og præstegårdskassen« til: »kirkekassen«.

2. *Overskriften* til kapitel 1 affattes således:

Kapitel 1

Kirke- og præstegårdskassen

§ 1. Ved hvert menighedsråd oprettes en kirkekasse, der bestyres af menighedsrådet.

Stk. 2. Bestyrer et menighedsråd flere kirker, kan menighedsrådet beslutte, at der oprettes en selvstændig kirkekasse ved hver kirke.

»Kirkekassen«

3. § 1, stk. 2 og 3, ophæves.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

Stk. 3. I pastorater med flere menighedsråd kan menighedsrådene på et fællesmøde beslutte, at der tillige oprettes en præstegårdskasse. Fællesmødet vælger i så fald af eller uden for sin midte en kasserer for præstegårdskassen. Præstegårdskassen bestyres af menighedsrådene gennem præstegårdsudvalget, jf. § 7, stk. 4.

§ 2. Af kirkekassen afholdes udgifter vedrørende:

- 1) Vedligeholdelse og drift samt opførelse, ombygning og nedbrydning af kirker, gudstjernerestelokaler og bygninger til brug for kirker eller kirkegårde.
- 2) Vedligeholdelse og drift samt anlæg, udvidelse, regulering og nedlæggelse af kirkegårde.
- 3) Erhvervelse af arealer eller bygninger til brug for kirker eller kirkegårde samt efter kirkeministerens bestemmelse andre udgifter vedrørende kirker og kirkegårde.
- 4) Vedligeholdelse og drift samt opførelse, ombygning og nedbrydning af præsteboliger, bygninger til brug for præsteembedet og præstegårdsbrug.
- 5) Erhvervelse af arealer eller bygninger til brug for præsteembeder.
- 6) Huslejetilskud, telefongodtgørelser m.v. til præster, en del af udgifterne til opvarmning af præsteboliger samt efter kirkeministerens bestemmelse andre udgifter vedrørende præsteembederne.
- 7) Konfirmationsforberedelse og afholdelse af konfirmation.
- 8) Refusion til fællesfonden for løn, godtgørelse, pensionsbidrag m.v. til præstestillinger, som ikke finansieres som nævnt i § 20, stk. 2, efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren.
- 9) Refusion til fællesfonden for tillæg til præster, som varetager opgaver i medfør af § 10, stk. 5, i lov om menighedsråd.
- 10) Løn og andre udgifter til kirke- og kirkegårdsfunktionærer.

4. § 2 affattes således:

»§ 2. Menighedsrådet kan af kirkekassen afholde udgifter vedrørende

- 1) sognets kirkelige virksomhed,
- 2) sognets begravelsesvæsen,
- 3) indtægtsdækket virksomhed, som udøves i tilknytning til sognets kirkelige virksomhed og begravelsesvæsen, jf. nr. 1 og 2 .
- 4) fremme af det kirkelige liv i provstiet,
- 5) kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed,
- 6) den kirkelige betjening af folkekirkens medlemmer i udlandet, og
- 7) personregistrering.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

- 11) Valg til menighedsråd og udgifter i forbindelse med rådets virksomhed efter reglerne herom i lov om menighedsråd, herunder diæter i særlige tilfælde efter kirkeministerens bestemmelse.
- 12) Menighedsrådsmedlemmers deltagelse i kurser m.v., der må anses af betydning for udøvelsen af hvervet som menighedsrådsmedlem.
- 13) Annoncering i lokalaviser m.v. samt trykning og distribution m.v. af kirkeblad i sognet, kirkedistriktet eller pastoratet.
- 14) Sognets eller kirkedistriktets kirkelige aktiviteter og udgifter til fremme af det kirkelige liv i pastoratet eller kommunen eller kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed.
- 15) Tilskud til Danske Sømands- og Udlandskirker.
- 16) Bidrag til lokalt mellemkirkeligt arbejde, jf. § 12.
- 17) Registrering af gravminder, jf. lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde § 21, stk. 1.
- 18) Provstesyns og menighedsråds deltagelse i synsforretninger.

Stk. 2. Udgifter vedrørende ikkeselvejende kirker afholdes af den, der ejer kirken, eller den, der ejer afløsningssummen for kirketienden. Menighedsrådet kan beslutte, at der af kirkekassen ydes tilskud til hel eller delvis dækning af udgifter til ikkeselvejende kirkers vedligeholdelse og drift samt tilskud til kirkegårdens drift.

Stk. 3. De udgifter, der er nævnt i stk. 1, nr. 4-7, afholdes af præstegårdskassen, hvor en sådan oprettes, jf. § 1, stk. 3. Oprettes der ikke en præstegårdskasse i et pastorat med flere menighedsråd, træffer provstiudvalget beslutning om, af hvilken kirkekasse de nævnte udgifter skal afholdes.

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om menighedsrådets afholdelse af udgifter.«

*Gældende formulering***§ 3. ---**

Stk. 2. Renter, udbytte m.v. af præsteembedets kapitaler samt leje- og driftsindtægter for præsteembedets faste ejendomme indgår i præstegårdskassen, hvor en sådan oprettes, og ellers i kirkekassen. Oprettes der ikke en præstegårdskasse i et pastorat med flere menighedsråd, træffer provstiudvalget beslutning om, i hvilken kirkekasse de nævnte indtægter skal indgå.

Kapitel 1 a*Budgetlægning for kirke- og præstegårdskasserne***§ 4. ---**

Stk. 3. Hvis der i et sogn eller et pastorat er oprettet en præstegårdskasse, udarbejdes budgetbidraget og eventuelle ønsker om yderligere driftsudgifter og bevillinger til anlæg på et fællesmøde mellem menighedsrådene ved stemmeflertal efter indhentet udtalelse fra præstegårdsudvalget.

§ 7. ---

Stk. 2. Hvis der i et sogn eller et pastorat er oprettet en præstegårdskasse, fastsætter provstiudvalget denne kasses rammebevilling for driftsudgifter og bevilling for anlægsudgifter.

§ 7. ---

Stk. 4. Menighedsrådene fastsætter inden for den af provstiudvalget fastsatte rammebevilling og bevilling til anlægsudgifter, jf. stk. 2, budgettet for præstegårdskassen. Budgettet fastsættes på et fællesmøde ved stemmeflertal efter indhentet udtalelse fra præstegårdsudvalget.

*Lovforslaget***5. § 3, stk. 2, affattes således:**

»*Stk. 2.* Renter, udbytte m.v. af kirkens kapitaler samt leje- og driftsindtægter fra præsteembedets faste ejendomme indgår i kirkekassen.«

6. Overskriften til kapitel 1 a affattes således:

»*Budgetlægning for kirkekasserne*«

7. § 4, stk. 3, affattes således:

»*Stk. 3.* Hvor der er flere menighedsråd i et pastorat, udarbejdes budgetbidraget og eventuelle ønsker om yderligere driftsudgifter og bevillinger til anlæg for præsteembedets faste ejendomme på et fællesmøde mellem menighedsrådene. Menighedsrådene indhenter til brug for fællesmødet en udtalelse fra præstegårdsudvalget. På fællesmødet træffes beslutning om budgetbidraget for præsteembedets faste ejendomme ved stemmeflertal.«

8. § 7, stk. 2, affattes således:

»*Stk. 2.* Provstiudvalget fastsætter rammebevillingen for driftsudgifter og bevilling for anlægsudgifter for præsteembedets faste ejendomme, hvor der er flere menighedsråd.«

9. § 7, stk. 4, affattes således:

»*Stk. 4.* Menighedsrådene fastsætter budgettet inden for rammebevilling og bevilling til anlægsudgifter for præsteembedets faste ejendomme, som provstiudvalget har fastsat, jf. stk. 2. Menighedsrådene indhenter til brug for fællesmødet en udtalelse fra præstegårdsudvalget. På fællesmødet træffes beslutning om budgetbidraget for præsteembedets faste ejendomme ved stemmeflertal.«

Bilag til f. t. l. vedr. medlemskab af folkekirken m.v.

Gældende formulering

§ 7 a. ---

Stk. 2. Provstiudvalget har ved ligningsbeløbs fastsættelse adgang til at afsætte midler til en reserve på op til 5 % af ligningsbeløbet. Ved forbrug af reserven har provstiudvalget det følgende år mulighed for at forhøje ligningen med henblik på reservens reetablering. Reserven kan bruges til imødegåelse af uforudsete udgifter i ligningsområdet.

§ 9. Menighedsrådet aflægger årligt regnskab for kirkekassen. Er der oprettet en præstegårdskasse, aflægger menighedsrådene på et fællesmøde årligt regnskab for denne. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om regnskaberne afreggelse, om revision og om provstiudvalgets godkendelse af regnskaberne.

§ 11. Af fællesfonden afholdes folkekirkens udgifter, for så vidt de ikke er omfattet af § 2, § 17 g, stk. 3-5, eller § 20, herunder:

§ 11.

Stk. 3. For udgifter efter stk. 2 kan fællesfonden efter kirkeministerens bestemmelse opkræve hel eller delvis refusion fra kirke

§ 17 b.

Stk. 7. De i lov om menighedsråd § 46, stk. 1, nævnte regler om annullation og suspension af beslutninger finder tilsvarende anvendelse over for et provstiudvalgs beslutninger, der strider mod lovgivningen. Endvidere finder de i lov om menighedsråd § 46, stk. 2

§ 17 g. ---

Lovforslaget

10. § 7 a, stk. 2, 3. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

»Reserven kan anvendes til dækning af uforudsete udgifter i ligningsområdet. Provstiudvalget kan af reserven yde et likviditetslån med en løbetid på maksimalt 12 måneder. Provstiudvalget fastsætter betingelserne for likviditetslånet.«

11. § 9, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

12. I § 9, stk. 1, 3. pkt., der bliver 2. pkt., ændres »regnskaberne« til: »regnskabet« og »regnskaberne« til: »regnskabet«.

13. I § 11, stk. 1, ændres »stk. 3-5« til: »stk. 3-6«.

14. I § 11, stk. 3, udgår », præstegårds-«.

15. I § 17 b, stk. 7, 2. pkt., udgår », en præstegårdskasse«.

16. I § 17 g indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Udgifter til særlige revisionsarbejder vedrørende de lokale kirkelige kasser ud over dem, der dækkes efter § 11, stk. 1, nr. 7, udredes af provstiudvalgskassen.«

Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

*Gældende formulering***§ 18. ---**

Stk. 5. Omfatter et sogn dele af forskellige kommuner, deles sognets ligningsbeløb imellem dem i samme forhold som det, hvori de svarer landskirkeskat, medmindre andet fastsættes af kirkeministeren. Tilsvarende forholdes med præstegårdskassens udgifter, for så vidt pastoratet omfatter flere kommuner. På samme måde forholdes med ligningsbeløbet til provstiudvalgskassen, for så vidt provstiet omfatter flere kommuner.

*Lovforslaget***17. § 18, stk. 5, 2. pkt., ophæves.****18. »Efter § 21 indsættes:**

§ 21 a. Præsteembedets kapitaler overføres til kirke- og præsteembedekapitalen i det pågældende sogn. Hvis et præsteembede omfatter flere sogne, fordeles præsteembedets kapital på kirke- og præsteembedekapitalen forholdsmæssigt efter antallet af medlemmer af folkekirken i de pågældende sogne. Den samme fordeling finder anvendelse ved salg af præsteembedets faste ejendom.

§ 21 b. Til kirke- og præsteembedekapitalen, jf. § 21 a, indbetales provenu, der er fremkommet ved salg eller anden afståelse af rettigheder.

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte regler om udbetaling af kirke- og præsteembedekapitalen bortset fra gravstedskapitaler.«

19. Efter § 24 indsættes:

»**§ 25.** Kirkeministeren kan fastsætte regler om fælles standarder for og udveksling af data mellem de it-systemer, der anvendes i folkekirken.«

§ 5

I lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 8 af 3. januar 2007, foretages følgende ændring:

Gældende formulering

§ 19. En biskop kan efter regler fastsat af kirkeministeren og efter indstilling fra vedkommende præst og menighedsråd tillade, at der antages medhjælp til konfirmandundervisning. Udgifterne hertil afholdes af kirkekassen (præstegårdskassen).

§ 1. Sognets eller kirkedistriktets kirkelige og administrative anliggender styres af menighedsrådet, medmindre andet er særligt hjemlet i lovgivningen.

§ 1. ---

Stk. 3. Er der flere kirker i et sogn, og er der til hver kirke henlagt et særskilt distrikt, vælges et menighedsråd for hvert distrikt.

Stk. 4. Menighedsrådene i et pastorat med to eller flere sogne eller i et sogn med to eller flere kirkedistrikter kan beslutte, at pastoratet eller sognet skal have fælles menighedsråd, når et menighedsmøde, jf. kapitel 7, i hvert af sognene eller distrikterne ønsker det.

Stk. 5. Ved oprettelse af et nyt sogn eller kirkedistrikt kan biskoppen bestemme, at det nye menighedsråd skal oprettes, før oprettelsen af sognet eller distriktet træder i kraft, og fastsætte, hvilke opgaver rådet skal varetage indtil dette tidspunkt.

Stk. 6. Ved oprettelse af et nyt sogn eller kirkedistrikt kan menighedsrådet for den del af sognet eller distriktet, der bliver tilbage, beslutte, at der skal afholdes nyvalg. Beslutningen skal være truffet, før oprettelsen af det nye sogn eller distrikt træder i kraft.

Lovforslaget

1. I § 19, 2. pkt., udgår »(præstegårdskassen)«.

§ 6

I lov om menighedsråd, jf. lovekøntgørelse nr. 611 af 6. juni 2007, foretages følgende ændring:

1. I § 1, stk. 1, udgår »eller kirkedistriktets«.

2. I § 1 ophæves stk. 3.
Stk. 4-6 bliver herefter stk. 3-5.

3. I § 1, stk. 4, der bliver stk. 3, udgår »eller i et sogn med to eller flere kirkedistrikter«.

4. I § 1, stk. 5, der bliver stk. 4, udgår »eller kirkedistrikt« og »eller distriktet«.

5. I § 1, stk. 6, 1. pkt., der bliver stk. 5, 1. pkt., udgår »eller kirkedistrikt«, og i 2. pkt. udgår »eller distriktet«.

*Gældende formulering***§ 2. ---**

Stk. 3. Antallet af valgte medlemmer fastsættes af menighedsrådet efter antallet af folkekirkemedlemmer i menighedsråds kredsen pr. 1. januar i valgåret som opgjort af Danmarks Statistik. Antallet udgør fem for det første tusinde og yderligere et medlem for hvert påbegyndt tusinde, dog ikke over femten i alt. Har to eller flere sogne eller kirkedistrikter fælles menighedsråd, fastsættes antallet af medlemmer efter det samlede antal folkekirkemedlemmer og fordeles på de enkelte sogne eller distrikter i forhold til medlemstallet i hvert af dem. Et sogn eller distrikt skal dog have mindst et medlem. Første gang, der holdes valg til menighedsrådet, fastsættes antallet af valgte medlemmer af biskoppen.

Stk. 4. Når den kirkelige betjening af et pastorat, der består af flere sogne eller kirkedistrikter, er ordnet således, at betjeningen af et enkelt sogn eller distrikt væsentligt er overdraget til en af præsterne, kan biskoppen ved regulativ for ordningen af tjenesteforholdet mellem præsterne bestemme, at hver af dem skal være medlem af menighedsrådet i sit sogn eller distrikt.

§ 27. ---

Stk. 4. Præster kan ikke deltage i menighedsrådets afstemning om indstilling i sager om sogneinddeling, herunder oprettelse af nye sogne og kirkedistrikter, og pastoratsinddelingen.

§ 34. ---

Stk. 4. På det menighedsrådsmøde, hvor den endelige behandling af de kirkelige kassers årlige budget finder sted, er menighedsrådet forpligtet til at aflægge en mundtlig beretning om rådets virksomhed i det forløbne år samt til at orientere om den planlagte virksomhed i det kommende år.

Lovforslaget

6. I § 2, *stk. 3, 3. pkt.*, udgår »eller kirkedistrikter« og »eller distrikter«, og i 4. pkt. udgår »eller distrikt«.

7. I § 2, *stk. 4*, udgår »eller kirkedistrikter« og »eller distrikt«.

8. I § 27, *stk. 4*, udgår »og kirkedistrikter.«.

9. § 34, *stk. 4*, ophæves.

Gældende formulering

§ 41. ---

Stk. 3. Når en vedtægt er godkendt, bekendtgøres der på Kirkeministeriets hjemmeside på internettet en meddelelse herom. I meddelelsen gives der oplysning om, hvor de berørte sognes eller kirkedistriktets beboere kan gøre sig bekendt med vedtægten.

§ 43. ---

Stk. 6. Kirkeministeren kan efter ansøgning fra et menighedsråd tillade de i stk. 1, nævnte fravigelser, hvis det er ønskeligt af hensyn til løsnin-gen af folkekirkelige opgaver i sognet eller kir-kedistriktet.

§ 7. Forud for hvert valg udarbejder valgbestyrelsen en valgliste over vælgerne i menigheds-rådskredsen.

§ 8. Vælgerne optages på valglisten i den me-nighedsrådskreds eller det sogn eller kirke-di-strict, hvor de har fast bopæl.

§ 21. Har flere sogne eller kirkedistrikter fæl-les menighedsråd, foretages valget selvstændigt og med særlige kandidatlistes for hvert af sogne- eller distrikterne under ledelse af den fælles valgbestyrelse. Opgørelsen af valget foretages i hvert sogn eller kirkedistrikt for sig.

Lovforslaget

10. I § 41 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
»*Stk. 2.* Menighedsrådet indkalder en gang om året til et menighedsmøde, hvor rådet redegør for sidste års regnskab og det kommende års budget. Menighedsrådet aflægger beretning om rådets virksomhed i det forløbne år og orienterer om den planlagte virksomhed i det kommende år«.

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

11. I § 43, *stk. 3, 2. pkt.*, udgår »eller kirkedistrik-ter«.

12. I § 43, *stk. 6*, udgår »eller kirkedistriktet«.

§ 7

I lov om valg til menighedsråd, jf. lovbekendtgø-relse nr. 155 af 4. marts 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 7, *stk. 1,1. pkt.*, udgår »eller kirkedistrik-ter« og »eller distrikter«.

2. I § 8, *stk. 1*, udgår »eller kirkedistrikt«.

3. I § 21, *stk. 1,1. pkt.*, udgår »eller kirkedistrik-ter« og »eller distrikterne«, og i 2. pkt. udgår »el-ler kirkedistrikt«.

Til lovforslag nr. L 27. Skriftlig fremsættelse (9. oktober 2008)

Kirkeministeren (Birthe Rønn Hornbech):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, lov om folkekirkens økonomi og forskellige andre love (Effektivisering af folkekirkens økonomi og administration samt udvidet adgang til kirkelig betjening m.v.)

(Lovforslag nr. L 27).

På nogle punkter er de nuværende regler for kirkelig betjeningen utidssvarende i forhold til de forventninger, som medlemmerne typisk vil have i dag. Sognebegrebet er for mange mennesker ændret, og tilhørsforholdet til bopæls sognet er for mange af medlemmerne ikke længere så entydigt som tidligere. Mobiliteten i samfundet er meget større i dag end den var tidligere, hvilket bl.a. betyder at man flytter bopæl flere gange. Hermed bliver vigtige begivenheder som bryllup, dåb og begravelser knyttet til forskellige sogne, hvor man derfor vil føle en særlig tilknytning.

Formålet med lovforslaget er at modernisere og præcisere reglerne om retten til kirkelig betjening for medlemmer af folkekirken, således at medlemmer, der har en særlig tilknytning til en sognemenighed, der ikke er vedkommendes hjem sogn, får ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke. I henhold til lovforslaget vil særlig tilknytning altid foreligge, såfremt den pågældende har tidligere bopæl i sognet, nære pårørende boende i sognet, eller for så vidt angår begravelse eller bisættelse – forældre, ægtefælle eller børn begravet på en kirkegård i sognet. Herudover giver bestemmelsen fortsat mulighed for, at præsten i det konkrete tilfælde kan vurdere, at der foreligger særlig tilknytning, som der-

for giver ret til kirkelig betjening på andet grundlag. Det er afgørende, at retten til kirkelig betjening på baggrund af særlig tilknytning ikke kommer til at ske på bekostning af den lokale sognemenighed.

I forlængelse heraf skal det endvidere anføres, at præsten i alle tilfælde har mulighed for, at yde kirkelig betjening, uden at der er tale om særlig tilknytning.

Lovforslaget har tillige til formål, at præcisere reglerne for retten til blive begravet på en kirkegård i sognet. Med lovforslaget sikres, at kriterierne for, hvornår der foreligger særlig tilknytning er de samme for kirkelig betjening og begravelse.

Det er endvidere hensigten med lovforslaget, at der skal ske en forenkling af den lokale struktur, og som led heri skal kirke-distrikterne omformes til sogne.

Endvidere tilsigter lovforslaget, at styrke provstiuvalgenes kompetence, hvorfor provstiuvalget fremover skal have kompetence til at fastsætte takster for erhvervelse og fornyelse af gravsteder samt vedligeholdelse af gravsteder, i modsætning til den nuværende retstilstand, hvor provstiuvalget blot skal godkende de af menighedsrådene allerede fastsatte takster uden senere mulighed for at kunne tage disse op til revision.

Formålet med lovforslaget er tillige at styrke menighedsrådenes mulighed for økonomisk styring. I denne forbindelse er det hensigten, at antallet af kasser skal reduceres, således at menighedsrådet kun skal bestyre én kasse og ét budget og ét regnskab, hvilket ligeledes vil medvirke til en nedbringelse af omkostninger og administrativt besvær.

Lovforslaget tilsigter endvidere at lette menighedsrådenes varetagelse af deres virksomhed ved blandt andet at gøre reglerne for, hvad der

kan finansieres over kirkekassen mere overskuelige og anvendelige. Lovforslaget vil blandt andet medføre en klar hjemmel til menighedsrådenes afholdelse af udgifter vedrørende sognets kirkelige aktiviteter og udgifter til fremme af det kirkelige liv i pastoratet eller kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed.

Hensigten med lovforslaget er endvidere, at der ændres på mulighederne for økonomiske forvaltning, således at der skabes hjemmel til at yde lån af 5 % midlerne til menighedsrådene. Det er ikke hensigten at ændre på menighedsrådenes adgang til at optage stiftsmiddellån til hel eller delvis finansiering af anlægsarbejder. I forbindelse med ændrede muligheder for økonomisk forvaltning indeholder lovforslaget en hjemmel, således at kirkeministeren kan fastsætte regler om fælles standarder for og udveksling af data mellem IT-systemer, der anvendes i folkekirken, og derved blandt andet lette menighedsrådenes arbejdsbyrde og samtidig bidrage til kvalitet og gennemsigtighed i økonomistyringen.

Endelig tilsigter lovforslaget, at der sker en forenkling af reglerne for kirke- og præsteem-

bedskapitaler ved, at præsteembedskapitalerne bliver nedlagt som selvstændige kapitaler og i stedet bliver overført til kirke- og præsteembedekapitalen, at der sker en forenkling af reglerne, således at der til kirke- og præsteembedekapitalen indbetales provenu, der er fremkommet ved salg eller afståelse af rettigheder over kirkens faste ejendom, og at der skabes en hjemmel, hvori kirkeministeren bemyndiges til at fastsætte regler for udbetaling af kirke- og præsteembedekapitalen bortset fra gravstedskapitaler.

Lovforslaget har været i høring, hvor interessenter har haft mulighed for at give deres mening til kende over et udkast til lovforslaget.

Lovforslaget er en opfølgning på forslag til lovændringer i betænkning 1491/2007 om folkekirkens lokale økonomi, jf. også afsnittet om folkekirken i regeringsgrundlaget »Nye mål« fra 2005 samt regeringsgrundlaget »Mulighedernes samfund« fra 2007.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de bemærkninger, der ledsager det, skal jeg indstille dette til velvillig behandling i det høje Ting.